

ОТЧЕТ ЗЕМЕДЕЛИЕ

ноември 2014 – януари 2017 г.

1. РЕЗУЛТАТИ В ЗЕМЕДЕЛИЕТО.

Двете години от управлението на Правителството за стабилно развитие на България показаха силната воля и решителност за бързо и ефикасно решаване на натрупаните през годините проблеми и прилагане на политики за ускоряване развитието на аграрния отрасъл, в съответствие със заложените основни политически приоритети в неговата управленска програма.

Изведохме като приоритет балансираното секторно и структурно развитие на земеделието, повишаване на конкурентоспособността и подобряване на пазарните позиции на земеделските производители, гарантиране на високо ниво на защита на човешкото здраве и интересите на потребителите по отношение на храните, устойчиво развитие и управление на горите и рибарския сектор.

На практика, основа за реализация на поставените цели се оказва осъществяването на ключови реформи и дълбоки промени във водещи за земеделието сфери (поземлени отношения, хидромелиорации, качество и безопасност на храните, публични фондове - усвояване и контрол, администрация), които освен да усъвършенстват обществените отношения в отрасъла, да отговорят и на очакванията и нагласите на обществото.

Въпреки че през този период отрасълът функционираше в условия, съчетаващи множество неблагоприятни икономически, природни и политически фактори - влошена конюнктура на световните пазари на селскостопанска продукция, неблагоприятни климатични условия, срив на млечния сектор на европейско и национално ниво в резултат от отпадането на квотната система, свръхпредлагането на мляко в световен мащаб, забавянето на глобалното търсене и наложената от Русия забрана за внос на определени селскостопански продукти от ЕС, успяхме да стабилизираме селското стопанство и да постигнем много добри резултати:

- За третото тримесечие на 2016 г. Брутната добавена стойност (БДС), формирана от аграрния отрасъл, бележи ръст от 2,8% на годишна база в реално изражение, при 0,5% за второто тримесечие. Общо за деветте месеца на годината БДС от отрасъла отчита нарастване с 1% спрямо същия период на 2015 г.
- Налице е трайно увеличение на инвестиционната активност в отрасъла. Данните за 2015 г. сочат значим ръст на разходите за придобиване на дълготрайни материални активи - с 31,3% на годишна

база - до 1 891,4 млн. лева, което ще допринесе за подобряване на ефективността и икономическите резултати в отрасъла през следващите години.

- Земеделieto е един от малкото сектори на българската икономика, който формира положително търговско салдо, като през 2015 г. то надхвърли 1 млрд. евро. През първите девет месеца на 2016 г. търговското салдо в сектора бележи ръст от 17,8% (до 876 млн. евро) на годишна база, като аграрният износ нараства със 7,9%, до близо 2,9 млрд. евро.
- Производството на земеделски продукция и общата използвана площ расте за втора поредна година във всеки вид производство: и растениевъдство, и животновъдство. Положителните промени и тенденцията станаха възможни след промяна на мерките за подкрепа и субсидиране като за първи път за недофинансираните в България сектори плодове, зеленчуци и животновъдство се отдели отделен пакет обвързана подкрепа в размер на 13% от общия европейски пакет финансова директна подкрепа. Това позволи директна подкрепа на отделните култури и животни от 2,5 до 5 пъти повече, отколкото преди.
- Отчетен е рекорден исторически добив за страната на пшеница през 2016 г. - 5,6 милиона тона (ръст от 12,6% на годишна база), при 498 килограма средно на декар;
- Увеличени са площите, заети със зеленчуци и трайни насаждения през 2016 г. – съответно с 26,1% и 5,6%, в сравнение с 2015 г.;
- Налице е ръст от 45% на новосъздадените трайни насаждения и нарастване на заявените за подпомагане площи с трайни насаждения с близо 53% спрямо предходната 2015 година;
- Над 2 пъти са увеличени заявените за подпомагане площи със зеленчуци;
- През 2016 г. е налице нарастване на общия брой животни, отглеждани в страната, при всички основни категории, най-съществено при говедата – с 3,9% и козите – с 6,7% спрямо предходната година;
- Регистриран е ръст между 13% и 18% във всички заявени за подпомагане категории животни, най-голям при животните под селекционен контрол и то в условията на най-тежката финансова криза в животновъдството, особено при млечното направление /рекордно ниски цени на млякото от 10 години/;
- Нарастват новите насаждения с винени лозя с близо 700 ха през 2016 г. или с 6% повече на годишна база. Продължава изграждането на нови производители на вино – за тази година нови 19 изби при 260 действащи производителя към миналата година.
- През последните две години биологичното производство се развива особено успешно, като отбелязва значими резултати:
 - Добитата биологична растениевъдна продукция нараства значително и достига до 46 хил. тона, с 17,2% повече спрямо 2014 г. и близо 3 пъти повече спрямо 2013 г.
 - През 2016 г. площите в система на контрол за биологично производство са близо 4 пъти повече спрямо 2014 г. и достигат 262,9 хил. ха или 5,2% от ИЗП в страната (при 2,4% за 2015 г. и 1,5 % за 2014 г.).

Преминалите периода на преход през 2016 г. вече са 69,6 хил. ха (26,5% от всички площи в системата на контрол);

- Животните, отглеждани по биологичен начин бележат съществено увеличение през 2016 г. спрямо двете предходни години. Спрямо 2014 г., през 2016 г. ръстът е близо 2 пъти при козите, почти 3 пъти при овцете, над 5,5 пъти при говедата и над 8 пъти при птиците.

- Биологичното пчеларство е застъпено най-силно, като през 2016 година отглежданите по биологичен начин пчелни семейства представляват близо 32% от всички пчелни семейства в страната (при 24% през предходната 2015 г. и 18% - през 2014 г.).

- Рязко увеличение на биологичната продукция от краве и овче мляко – съответно с около 4 и над 3 пъти през 2015 г. на годишна база.

- Продължава тенденцията за видово разнообразяване на животните, отглеждани по биологичен начин.

- За първи път през 2015 г. в система на контрол са включени и две аквакултурни стопанства.

ПЛОЩИ СЪС СЕЛСКОСТОПАНСКО ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ ПРЕЗ ПЕРИОДА 2011 - 2016 Г., ХА

	2011	2012	2013	2014	2015	2016 (включва прогнози)	Изм. 2016/2014
ИЗПОЛЗВАНА ЗЕМЕДЕЛСКА ПЛОЩ - ОБЩО	5 087 948	5 122 983	4 995 111	4 976 815	5 011 494	5 021 412	0,9%
ПЛОЩИ В СИСТЕМА НА КОНТРОЛ НА БИОЛОГИЧНО ПРОИЗВОДСТВО - ОБЩО	26 622	40 379	58 107	74 351	118 571	262 922	253,6%
Зърнени култури	1 804 573	1 953 272	2 104 269	2 083 794	1 935 777	1 920 578	-7,8%
в т. ч. биологично производство - общо, в т. ч.:	6 521	7 532	7 669	12 061	22 181	44 750	271,0%
- в преходен период				8 378	18 541	36 178	331,8%
- преминали периода на преход				3 683	3 641	8 572	132,7%
Маслодайни култури	1 029 253	999 195	1 052 325	1 085 750	1 077 092	1 084 803	-0,1%
в т. ч. биологично производство - общо, в т. ч.:						19 173	
- в преходен период						16 675	
- преминали периода на преход						2 498	
Технически култури	76 168	65 846	49 060	66 748	71 198	69 074	3,5%
в т. ч. биологично производство - общо, в т. ч.:	5 846	7 909	10 924	12 878	20 873	38 875	201,9%
- в преходен период				8 918	15 881	31 218	250,1%
- преминали периода на преход				3 960	4 992	7 657	93,4%
Зеленчуци и оранжерии	54 165	53 751	47 252	45 907	72 918	91 983	100,4%
в т. ч. биологично производство - общо, в т. ч.:	670	1 421	1 037	1 445	1 864	3 985	175,9%
- в преходен период				752	977	2 540	238,0%
- преминали периода на преход				693	887	1 445	108,5%
Трайни насаждения - общо	159 886	159 079	135 188	126 371	133 477	140 966	11,5%
в т. ч. биологично производство -	6 442	10 959	16 885	18 213	25 928	72 311	297,0%

общо, в т. ч.:							
- в преходен период				12 720	19 798	29 858	134,7%
- преминали периода на преход				5 493	6 129	42 453	672,9%
Лозя	78 468	77 341	60 474	53 521	54 210	52 517	-1,9%
в т. ч. биологично производство - общо, в т. ч.:						7 330	
- в преходен период						5 081	
- преминали периода на преход						2 249	
Постоянно затревени площи и ливади-овощни градини	1 678 308	1 646 993	1 381 049	1 363 984	1 368 665	1 384 088	1,5%
в т. ч. биологично производство - общо, в т. ч.:	4 491	7 957	15 476	21 831	31 796	28 870	32,2%
- в преходен период				16 556	28 361	24 887	50,3%
- преминали периода на преход				5 275	3 435	3 983	-24,5%
Угари	174 144	128 097	121 289	92 268	235 150	191 537	107,6%
в т. ч. биологично производство - общо, в т. ч.:	1 513	2 315	2 905	2 205	6 209	8 197	271,8%
- в преходен период				1 945	5 233	7 407	280,8%
- преминали периода на преход				259	976	790	204,9%
Необработвана земя	398 624	358 239	263 698	216 125	191 258	193 228	-10,6%

Източник: МЗХ, отдел "Агростатистика" и дирекция "Биологично земеделие и растениевъдство"

**ПЛОЩИ С ОВОЩНИ НАСАЖДЕНИЯ (ВКЛ. ШИПКИ), СЪЗДАДЕНИ
ПРЕЗ 2014/15 И 2015/2016 ГОДИНА, ДКА**

	2014/2015	2015/2016	Изм. на годишна база
Ябълки	747,1	716,3	-4,1%
кайсии и зарзали	770,1	1 204,5	56,4%
праскови и нектарини	419,1	541,4	29,2%
Сливи	5 146,3	6 057,9	17,7%
череша и вишни	3 587,6	3 858,3	7,5%
Бадеми	953,6	1 329,3	39,4%
Орехи	8 123,7	15 252,7	87,8%
Лешници	3 014,2	4 415,9	46,5%
Малини	977,2	1 168,3	19,6%
Други	804,2	963,2	19,8%
Общо	24 543,1	35 507,6	44,7%

Източник: МЗХ, отдел "Агростатистика"

БРОЙ СЕЛСКОСТОПАНСКИ ЖИВОТНИ И ПТИЦИ ПРЕЗ ПЕРИОДА 2011 - 2016 Г.

	Мерна единица	2011	2012	2013	2014	2015	2016 (включва прогнози)	Изм. 2016/2014
Говеда - общо	брой	557 641	526 112	575 584	552 807	544 192	565 454	2,3%
в т. ч. биологично производство - общо, в т. ч.:	брой	976	1 173	1 311	1 622	4 209	9 134	463,1%
- в преходен период	брой				278	2 966		
- преминали периода на преход	брой				1 344	1 243		
Крави - общо, в т. ч.:	брой	329 977	317 295	346 767	344 496	352 571	354 685	3,0%
- млечни крави	брой	306 843	288 749	307 097	295 374	276 160	277 761	-6,0%
- месодайни крави	брой	23 134	28 546	39 670	49 122	76 411	76 924	56,6%
Биволи - общо	брой	9 887	9 212	9 964	9 555	10 843	10 893	14,0%
Биволици	брой	6 339	5 740	6 154	6 796	6 796	6 758	-0,6%
Овце - общо	брой	1 454 617	1 361 545	1 369 578	1 335 283	1 331 894	1 335 832	0,0%
в т. ч. биологично производство - общо, в т. ч.:	брой	6 648	9 175	7 894	9 029	18 792	24 934	176,2%
- в преходен период	брой				1 779	8 111		
- преминали периода на преход	брой				7 250	10 681		
Овце-майки - общо, в т. ч.:	брой	1 173 200	1 085 175	1 152 902	1 109 047	1 116 997	1 109 414	0,0%
- млечни овце-майки	брой	1 096 962	999 527	1 063 599	1 029 081	1 024 550	1 019 928	-0,9%
- месодайни овце-майки	брой	76 238	85 648	89 303	79 966	92 447	89 486	11,9%
Кози - общо	брой	341 362	293 639	289 308	292 644	276 919	295 406	0,9%
в т. ч. биологично производство - общо, в т. ч.:	брой	3 397	2 831	3 235	4 142	5 381	8 023	93,7%
- в преходен период	брой				941	2 208		
- преминали периода на преход	брой				3 201	3 173		
Кози-майки	брой	272 859	236 056	244 559	227 618	219 869	218 765	-3,9%
Свине - общо	брой	608 266	530 945	586 418	553 114	600 068	606 338	9,6%
в т. ч. биологично производство - общо, в т. ч.:	брой				12 573	37	90	-99,3%
- в преходен период	брой				12 573	37		
- преминали периода на преход	брой				0	0		
Свине майки - общо	брой	63 969	58 406	55 386	55 167	58 149	58 436	5,9%
Птици - общо	хил. броя	14 656	15 260	13 213	14 609	15 600	16 000	9,5%
в т. ч. биологично производство - общо, в т. ч.:	хил. броя				0,5	3,0	4,058	711,6%
- в преходен период	хил. броя				0,0	3,0		
- преминали периода на преход	хил. броя				0,5	0,0		
Кокошки носачки и ярки	хил. броя	6 627	6 338	6 592	6 815	6 980	7 000	2,7%
Пилета за месо	хил. броя	6 522	7 499	5 074	6 155	7 278	7 500	21,9%
Пуйки	хил. броя	84	47	43	45	28		
Патици	хил. броя	1 343	1 297	1 440	1 517	1 229		
Гъски	хил. броя	50	26	23	21	16		
Еднокопитни - общо	брой	135 846	131 463	124 546	112 742	114 000	116 000	2,9%
в т. ч. биологично производство - общо, в т. ч.:	брой				0	212		
- в преходен период	брой				0	203		
- преминали периода на преход	брой				0	9		
Пчелни семейства	брой	547 676	529 117	541 564	577 304	747 434	748 000	29,6%
в т. ч. биологично производство - общо, в т. ч.:	брой	58 855	85 346	117 360	106 676	178 331	239 045	124,1%
- в преходен период	брой				17 123	85 213	178 908	944,8%
- преминали периода на преход	брой				89 553	93 118	60 137	-32,8%

Източник: МЗХ, отдел "Агростатистика" и дирекция "Биологично земеделие и растениевъдство"

ПРОИЗВОДСТВО НА ОСНОВНИ ПРОДУКТИ ОТ РАСТЕНИЕВЪДСТВОТО ПРЕЗ ПЕРИОДА 2011 - 2016 Г., ТОНА

Показатели	2011	2012	2013	2014	2015	2016 прогноза	Изм. 2016/2014
Зърнени и маслодайни култури							
Пшеница общо	4 458 492	4 455 104	5 504 941	5 347 078	5 011 597	5 641 000	5,5%
Царевица за зърно и семе	2 209 204	1 717 785	2 738 671	3 137 478	2 696 923	2 278 800	-27,4%
Ечемик	707 022	661 932	728 836	852 231	697 863	726 500	-14,8%
Ориз	59 619	54 896	56 121	54 155	67 684	60 000	10,8%
Слънчоглед	1 439 702	1 387 780	1 974 425	2 010 668	1 699 228	1 800 000	-10,5%
Рапица	519 910	271 041	336 731	527 912	422 092	493 920	-6,4%
Тютюн	40 607	28 060	36 446	29 996	23 481	13 325	-55,6%
Тютюн – Ориенталски	28 066	17 582	24 140	19 678	12 092	6 679	-66,1%
Тютюн – Виржиния	8 935	7 919	8 835	7 640	7 927	5 680	-25,7%
Тютюн – Бърлей	3 606	2 559	3 471	2 678	3 462	966	-73,7%
Етерично-маслодайни култури							
Маслодайна роза – цвят	7 523	8 554	8 681	10 125	8 487	12 510	23,6%
Лавандула	4 393	6 212	10 034	15 844	18 768	16 774	5,9%
Кориандър	33 100	24 159	15 009	26 555	39 509	39 678	49,4%
Фуражни култури							
Люцерна – сено	303 581	244 137	339 991	385 474	341 972	407 585	5,7%
Царевица за силаж	252 759	434 083	398 630	653 020	512 800	480 000	-26,5%
Зеленчуци							
Домати – открити площи	67 849	73 688	77 390	80 448	71 541	74 154	-7,8%
Домати – оранжерийни площи	35 296	20 328	40 558	40 041	50 105	36 685	-8,4%
Краставици – открити площи	11 419	5 662	8 237	6 783	4 230	2 333	-65,6%
Краставици – оранжерийни площи	40 752	28 048	40 763	44 514	41 584	30 045	-32,5%
Корнишони – открити площи	5 187	3 808	2 898	1 613	4 263	5 276	227,1%
Корнишони – оранжерийни площи	1 494	443	1 110	353	258	864	144,8%
Дини	68 002	55 703	64 443	33 662	59 960	59 747	77,5%
Пъпеши	15 160	17 685	14 710	5 046	7 338	13 635	170,2%
Зеле – главесто	44 643	47 301	45 114	42 347	42 447	55 282	30,5%
Пипер – открити площи	63 379	45 921	59 452	46 994	62 342	52 053	10,8%
Пипер – оранжерийни площи	2 919	1 166	4 198	2 915	2 763	3 376	15,8%
Картофи	232 314	151 319	186 529	132 651	164 866	149 600	12,8%
Овощни плодове							
Ябълки	40 413	30 942	55 013	54 502	58 419	45 000	-17,4%
Праскови	28 422	25 214	37 308	27 926	35 334	31 500	12,8%
Кайсии и зарзали	11 931	10 196	18 024	11 367	14 179	16 131	41,9%
Сливи	32 371	22 949	37 639	24 640	36 176	31 941	29,6%
Череша	30 063	19 512	38 162	33 294	49 423	30 802	-7,5%
Грозде							
Десертно грозде	12 080	8 659	16 770	7 079	16 320	15 696	121,7%

Винено и друго грозде	231 759	252 013	308 826	125 652	245 500	184 804	47,1%
-----------------------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	-------

Източник: МЗХ, отдел "Агростатистика"

ПРОИЗВОДСТВО НА ОСНОВНИ ЖИВОТИНСКИ ПРОДУКТИ ПРЕЗ ПЕРИОДА 2011 - 2016 Г.

Показатели	2011	2012	2013	2014	2015	2016 прогноза	Изм. 2016/2014
Мляко - общо (хил. литри), в т.ч.:	1 247 711	1 205 305	1 267 602	1 194 915	1 118 704	1 116 000	-6,6%
Краве	1 093 033	1 061 198	1 115 081	1 070 613	998 093	988 000	-7,7%
Биволско	8 593	7 830	8 459	8 593	9 179	9 200	7,1%
Овче	86 276	84 447	91 170	72 442	71 810	77 000	6,3%
Козе	59 809	51 830	52 892	43 267	39 622	41 800	-3,4%
Месо – общо в кланично тегло (тона), в т.ч. от:	213 305	218 525	203 476	200 425	205 307	219 309	9,4%
Говеда	20 886	20 377	19 107	17 210	18 548	15 982	-7,1%
Свине	72 506	73 159	72 905	67 442	69 259	84 109	24,7%
Овце	11 811	13 796	10 599	10 678	9 907	11 218	5,1%
Кози	4 116	3 229	2 218	2 456	1 770	1 785	-27,3%
Биволи и еднокопитни	131	341	260	447	168	215	-51,9%
Птици	103 856	107 623	98 388	102 193	105 654	106 000	3,7%
Яйца - общо (хил. броя)	1 185 041	1 174 438	1 194 623	1 218 685	1 285 779	1 300 000	6,7%
В т. ч. от кокошки	1 178 478	1 168 997	1 187 823	1 209 184	1 273 743	1 286 000	6,4%
Пчелен мед (тона)	9 592	9 186	10 065	9 268	11 388	11 000	18,7%

Източник: МЗХ, отдел "Агростатистика"

ПОЛУЧЕНА БИОЛОГИЧНА ПРОДУКЦИЯ ПРЕЗ ПЕРИОДА 2014 - 2015 Г., ТОНА

	2014	2015	Изм. 2015/2014
От биологично растениевъдство - общо, в т. ч.:	39 074	45 787	17,2%
зърнено житни	7 671	5 619	-26,8%
технически култури	6 572	7 845	19,4%
зеленчуци и оранжерии	10 167	12 633	24,3%
трайни насаждения	8 906	14 153	58,9%
От биологично животновъдство - общо, в т. ч.:			
краве мляко сурово, в т. ч.:	1 453	5 308	265,3%
в преходен период	362	3 848	963,0%
преминали периода на преход	1 091	1 460	33,8%
овче мляко сурово, в т. ч.:	453	1 405	210,2%
в преходен период	86	1 185	1277,9%
преминали периода на преход	366	220	-39,9%
козе мляко сурово, в т. ч.:	1 175	412	-64,9%
в преходен период	220	275	25,0%

преминали периода на преход	954	137	-85,6%
масло, в т. ч.:	0	1 135	
в преходен период			
преминали периода на преход		1 135	
пчелен мед, в т. ч.:	1 777	2 160	21,6%
в преходен период	260	606	133,1%
преминали периода на преход	1 517	1 554	2,4%

Източник: МЗХ, дирекция "Биологично земеделие и растениевъдство"

**БРУТНА ДОБАВЕНА СТОЙНОСТ ОТ АГРАРНИЯ ОТРАСЪЛ
("СЕЛСКО, ГОРСКО И РИБНО СТОПАНСТВО") ЗА 2015 и 2016 г. ***
ПО ТРИМЕСЕЧИЯ – СЕЗОННО ИЗГЛАДЕНИ ДАННИ
(млн. лв.)

	2015 г.	2016 г. **	Изменение 2016/2015 г.
I-во тримесечие	762	759	-0,3%
II-ро тримесечие	754	758	0,5%
III-то тримесечие	756	778	2,8%
IV-тримесечие	728	п.а.***	

* По цени на 2010 г. Сезонно изгладени данни с корекция за разликите в броя на работните дни.

** Предварителни данни.

*** Все още няма данни.

**РАЗХОДИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ДЪЛГОТРАЙНИ МАТЕРИАЛНИ АКТИВИ (ИНВЕСТИЦИИ)
В ОТРАСЪЛ "СЕЛСКО, ГОРСКО И РИБНО СТОПАНСТВО" ЗА ПЕРИОДА 2011 - 2015 Г.**
(млн. лв.)

	2011 г.	2012 г.	2013 г.	2014 г.	2015 г.	Изменение 2015/2014 г.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи в отрасъла	1 469,8	1 479,9	1 529,1	1 441,5	1 893,1	31,3%
Дял на отрасъла в общите за икономиката разходи за придобиване на дълготрайни материални активи - %	8,2%	7,8%	8,5%	7,2%	8,9%	-

Източник: НСИ

ТЪРГОВИЯ НА БЪЛГАРИЯ СЪС СЕЛСКОСТОПАНСКИ СТОКИ ЗА ПЕРИОДА 2011 - СЕПТЕМВРИ 2016 Г., МЛН. ЕВРО Година	2011	2012	2013	2014	2015	Изм. 2015/2014	януари - септември 2015	януари - септември 2016	Изм. януари - септември 2016/2015
Износ - FOB	3 304	3 312	4 069	3 695	3 731	1,0%	2 704	2 918	7,9%
Внос - CIF	2 262	2 358	2 450	2 468	2 708	9,7%	1 960	2 042	4,2%
Салдо	1 042	954	1 619	1 227	1 023	-16,6%	743	876	17,8%
Стокообмен	5 566	5 670	6 519	6 163	6 438	4,5%	4 664	4 960	6,3%

Източник: НСИ

СХЕМИ И МЕРКИ ПО ДИРЕКТНИ ПЛАЩАНИЯ

СХЕМА	Кампания - 2015		Кампания - 2016		Сравнение 2016/2015		Сравнение 2016/2015	
	Заявления, бр.	Заявени животни/заявени	Заявления, бр.	Заявени животни/площи	Заявления, бр.	Заявени животни/площи	Заявления - %	Заявени животни/площи - %
Схеми за животни - обвързано подпомагане								
Схема за обвързано подпомагане за млечни крави (СМК - 10 и повече животни)**	6 389	184 483	6 367	175 576	-22	-8 907	-0.34	-4.83
Схема за обвързано подпомагане за млечни крави и/или месодайни крави под селекционен контрол (ЕЖСК - 10 и повече животни)	959	62 226	1 587	84 095	628	21 869	65.48	35.14
Схема за обвързано подпомагане за месодайни крави и/или юници (СКЮ - 5 и повече животни)	5 388	99 400	6 356	122 798	968	23 398	17.97	23.54
Крави общо, бр.	12 736	346 109	14 310	382 469	1 574	36 360	12.36	10.51
Схема за обвързано подпомагане за овце-майки и/или кози-майки (ДПЖ - от 10 до 49 животни)***	4 240	101 657	6 528	181 100	2 288	79 443	53.96	78.15
Схема за обвързано подпомагане за овце-майки и/или кози-майки под селекционен контрол (ДЖСК - 50 и повече животни)	1 200	189 202	2 157	281 101	957	91 899	79.75	48.57
Овце-майки и кози майки общо, бр.	5 440	290 859	8 685	462 201	3 245	171 342	59.65	58.91
Схема за обвързано подпомагане за биволи (10 и повече животни)	239	10 840	292	14 015	53	3 175	22.18	29.29

Схеми за животни - преходна национална помощ								
Схема за преходна национална помощ за говеда и/или биволи, необвързана с производството (ПНДЖ 1 - 10 и повече бр.) - ГОВЕДА	5 981	***	5 668	234 831	-229	***	-3.83	
Схема за преходна национална помощ за говеда и/или биволи, необвързана с производството (ПНДЖ 1 - 10 и повече бр.) - БИВОЛИ		***	84	4 060		***		
Схема за преходна национална помощ за овце-майки и/или кози-майки, обвързана с производството (ПНДЖ 3 - 50 и повече животни)	7 858	1 056 058	7 526	1 090 013	-332	33 955	-4.22	3.22

Схеми за плодове и зеленчуци - обвързано подпомагане								
Схема за обвързано подпомагане за плодове (СП)	4 626	23 560	8 153	35 954	3 527	12 394	76.24	52.61
Схема за обвързано подпомагане за зеленчуци (СЗ)	3 914	16 870	7 778	37 211	3 864	20 341	98.72	120.57
Схема за обвързано подпомагане за зеленчуци - оранжерийно производство (СЗо)	550	588	748	685	198	97	36.00	16.50

Схеми за протеинови култури								
Схема за обвързано подпомагане за протеинови култури	11 450	109 963	15 604	144 827	4 154	34 864	36.28	31.71

Специално плащане за култура - памук								
Специално плащане за култура - памук	60	2 873	122	5 114	62	2 241	103.33	78.00

Схеми за площи								
Схема за единно плащане на площ (СЕПП)	61 315	3 690 384	61 666	3 725 837	351	35 453	0.57	0.96
Схема за преразпределително плащане (СПП)	61 252	735 971	61 646	***		***		
Зелени директни плащания (ЗДП)	61 315	3 690 384	61 666	3 725 837	351	35 453	0.57	0.96

Млади земеделски стопани (МЗС)	3 281	39 739	4 111	***	830	***	25.30	
ПРСР								
Агроекологични плащания - мярка 214	3 274	732 754	1 872	198 737	-1 402	-534 017	-42.82	-72.88
Мярка 11 - Биологично земеделие	1 688	39 904	3 293	93 376	1 605	53 472	95.08	134.00
Мярка 10 - Агроекология и климат	3 071	364 349	4 195	288 125	1 124	-76 224	36.60	-20.92
Мярка 12 - НАТУРА 2000	10 801	423 542	11 866	456 854	1 065	33 312	9.86	7.87
Мярка 13 - Плащания за райони с природни и други специфични ограничения								
Мярка 13.1 - Компенсаторни плащания в планински райони (НР1)	25 883	360 686	24 495	367 819	-1 388	7 133	-5.36	1.98
Мярка 13.2 - Компенсаторни плащания за други райони, засегнати от значителни природни ограничения (НР2)	10 430	258 496	10 273	265 489	-157	6 993	-1.51	2.71

2. ПРИЛОЖЕНИ ЗЕМЕДЕЛСКИ ПОЛИТИКИ

Резултатите по – горе станаха възможни благодарение на политическата програма на Правителството в частта Земеделие и промените, които направихме и приложихме за първи път в този мандат:

- а. **Фокус на подкрепата недофинансираните сектори плодове и зеленчуци /полско и оранжерийно производство) и животновъдство**, като максимално възможния, съгласно ЕС регламент, 13% финансов пакет от общия пакет се отдели за целево финансиране;

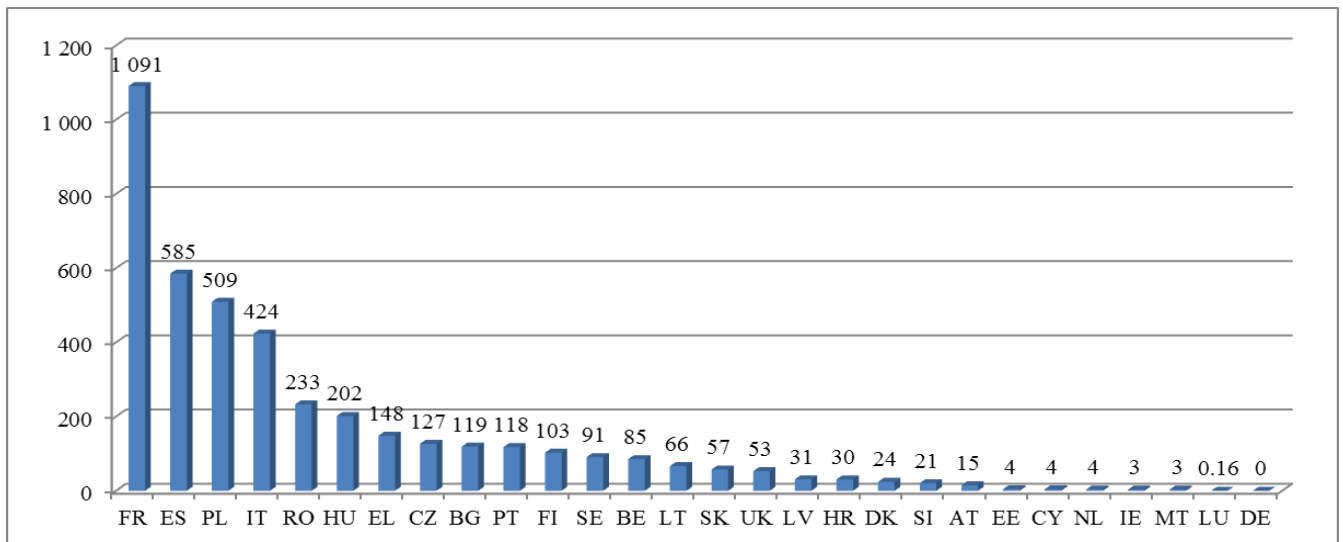
Анализ на прилагането на схемите за обвързана подкрепа в България през 2015 г. и 2016 г.

През 2015 г. и 2016 г. в България се приложиха 10 схеми за обвързана с производството директна подкрепа:

- 6 схеми за животновъдството;
- 3 схеми за сектор „Плодове и зеленчуци“;
- 1 схема за протеинови култури.

Общият годишен размер на финансирането по схемите за обвързана подкрепа в България е 118 867 000 евро за 2016 г. За обвързана подкрепа в България се използва 15% от финансовия таван за директни плащания (13% за животновъдство, зеленчукопроизводство и трайни насаждения и 2% за протеинови култури), което като абсолютна стойност на финансирането за обвързана подкрепа за 2016 г. поставя страната на 9-то място в рамките на Европейския съюз (ЕС) (*Графика №1*).

Графика №1 - Бюджет за обвързана подкрепа като абсолютна стойност за всяка държава членка за 2016 г. (в млн. евро)

Източник: Регламент за изпълнение на Комисията (ЕС) 2016/699 от 10 май 2016 г.

През 2016 г. 27 държави (Германия няма схеми за обвързана подкрепа) в ЕС прилагат обвързана подкрепа като България по абсолютна стойност на бюджета за този вид подпомагане изпреварва страни като Португалия, Белгия, Словакия, Великобритания, Дания, Австрия, Нидерландия и други (Графика №1).

България е сред страните, които разпределят най-висок относителен дял от бюджета за директни плащания като обвързана подкрепа – 15%. По този начин България използва най-голямата възможна стойност, която позволява европейското законодателство за разпределяне на обвързана подкрепа за уязвими и чувствителни сектори за страната. През 2015 г. и 2016 г. България прилага възможностите, които дава европейското законодателство за въвеждане на многопластова структура на директните плащания като субсидията се фокусира към уязвими и чувствителни сектори (животновъдство, зеленчукопроизводство и трайни насаждения) и се осигурява допълнителен стимул за стабилните средни по размер стопанства посредством прилагането на преразпределително плащане за първите 30 ха. Финансирането за директни плащания се разпределя по следния начин: 30% зелени плащания; 15% обвързана подкрепа; 7% за преразпределително плащане; 0.5% за млади земеделски стопани и останалите 47.5% за Схемата за единно плащане на площ (СЕПП).

В периода 2010-2014 г. в България се прилагат схеми за специфично подпомагане, които по своята същност представляват директна субсидия, свързана с производството. От 2015 г. се въвеждат схемите за обвързана подкрепа. Размерът на финансирането за схеми, които зависят от конкретното производство нараства ежегодно от 2010 г. като достига най-високата стойност през 2016 г. (Таблица № 1).

Бюджет за финансиране на схеми, обвързани с размера на производството, приложени в България в периода 2010-2016 г. (в евро)

	2010 г.	2011 г.	2012 г.	2013 г.	2014 г.	2015 г.	2016 г.
Специфично подпомагане или Обвързана подкрепа	11 761 000	19 326 000	28 500 000	28 500 000	52 929 000	118 636 000	118 867 000

През 2016 г. бюджетът за схемите за обвързана подкрепа е нараснал с над 107 млн. евро в сравнение с бюджета за схемите за специфично подпомагане през 2010 г., което представлява 10 пъти увеличение.

За Кампания 2015 земеделските стопани с допустими за подпомагане млечни крави получиха подпомагане в размер на 257 лева за млечна крава, като през предходната кампания максималната субсидия за млечна крава беше в размер на 225 лева на глава, а през 2013 г. – 220 лева на животно. Земеделските стопанства, които отговарят на по-високи критерии и животните са под селекционен контрол, което е гаранция за по-висока продуктивност, получиха по 378 лева за крава под селекционен контрол за 2015 г. като такъв висок размер на подпомагането не беше достиган в предходните години. За 2015 г. производителите на плодове получиха по 1 938 лева на хектар, производителите на зеленчуци – по 2 328 лева на хектар, а оранжерийните зеленчукопроизводители – по 10 686 лева на хектар, като подпомагането е изплатено само за продуктивни площи, от които реално са получени добиви и тези добиви са реализирани на българския пазар. За сравнение размерът на ставката по Схемата за единно плащане на площ (СЕПП), където подпомагането не зависи от вида на земеделското производство, през 2015 г. беше 163,89 лева на хектар.

- б. Фокус на подкрепата: малки и средни стопанства.** За първи път бе въведено **преразпределително плащане в стопанствата** от всяка категория /над определен размер земеделски площи и брой животни ставката финансова подкрепа се намалява значително/. За първи път целият национален финансов ресурс за подкрепа, отделен в бюджета на МЗХ – над 300 млн лв годишно, се разпределя по който и да е от възможните инструменти за национално подпомагане **с максимално ограничение на подпомагани декари и/или брой животни, изключвайки големите стопанства;**

Мерките за изсветляване на сектора, чрез схемите за обвързана подкрепа – промяната в изискванията за документите за доказана реализация от тази година, справките в НАП – 2014-2016

В отговор на чувствителните потребности на уязвимите и приоритетни сектори в България – Растениевъдство и Животновъдство от 2015 година с въвеждането на новата ОСП, в страната се прилагат десет схеми обвързани в производство – шест в сектор Животновъдство и четири в сектор

Растениевъдство, от които три насочени към производството на плодове и зеленчуци.

За разлика от прилаганата до 2015 година Схема за специфично подпомагане за качествени плодове и зеленчуци, където подпомагането се извършваше на тон произведени и сертифицирани плодове и зеленчуци, при тези схеми подпомагането се осъществява на хектар, при доказването на минимален добив, който се удостоверява чрез документи за реализация на произведената продукция.

Въвеждането на това изискване има за цел от една страна да удостовери, че земеделските стопани отглеждащи плодове и зеленчуци полагат необходимите усилия за производството на заявените култури, върху посочените за подпомагане площи и от друга страна да изисква земеделските стопани да са прибрали и реализирали произведената продукция на пазара. Тази мярка в значителна степен стимулира земеделските стопани да реализират продукцията си, при спазване на счетоводното и данъчно законодателство, издавайки счетоводни документи, съгласно правния си статут. Нормативно осигурената възможност тези документи да подлежат на проверка от НАП, в качеството му на компетентен орган, създава допълнителен дисциплиниращ ефект у земеделските стопани, да реализират продукцията с необходимите документи.

За Кампания 2015 година – първата година на прилагане на новите схеми за обвързаното с производството подпомагане, се представяха широк набор от документи, съдържащи задължителните реквизити, определени в Закона за счетоводството, чрез които земеделските стопани можеха да доказват реализацията на произведената продукция.

От 02 септември 2016, с цел подобряването на контрола от страна на ДФЗ и НАП са въведени известни ограничения във вида на документите, удостоверяващи реализацията на продукцията от физическите и юридическите лица. Допълнителни изисквания са въведени и за преработвателните предприятия, които преработват собствена продукция по отношение на документите, доказващи количествата преработени плодове и зеленчуци собствено производство.

В резултат на прегледа на прилагането на обвързаното с производството подпомагане през 2015 и 2016 година, изпратената до ЕК нотификация към 01 август 2016 година, предвижда промени в схемите за обвързаното с производството подпомагане в секторите Животновъдство и Плодове и зеленчуци.

От Кампания 2017 се предвижда изискването за реализация на продукцията да се въведе и в сектор Животновъдство. За целта са определени минимални количества мляко, за едно допустимо за подпомагане животно, съобразени с породната принадлежност и продуктивност на животните, изчислени на годишна база: за кравите с предназначение за производство на мляко и овцете и козите, с изключение на месодайните и застрашените от изчезване породи. За месодайните породи животни се въвежда изискването за доказване на нормативно определен брой приплоди. За доказване на реализираните количества мляко на пазара идентично се прилагат допустимите документи за реализация на плодове и зеленчуци прилагани след 02 септември 2016г.

Анализът на прилаганите през 2015 и 2016 година схеми в сектор Плодове и зеленчуци показват, че приложимите към момента минимални добиви, като критерий за допустимост на плащането по схемите, са в пъти по-ниски от средните добиви, определени по технологични карти. С цел отразяване на реалното производство на плодове и зеленчуци в страната и в търсенето на подходящ инструмент за отчитане на изпълнението на целите на обвързаната подкрепа, от Кампания 2017 са определени нови минимални добиви за плодовете и зеленчуците в обхвата на обвързаната подкрепа, изчислени на база технологични карти. Това изменение е насочено към реално отчитане на реализацията на произведените продукти, за целите на изпълнение на критериите за допустимост по схемите от една страна, и от друга страна за отчитане на реалните доходи от селскостопанска дейност на земеделските стопани за целите на данъчното облагане.

Ефект от прилагане на преразпределителното плащане за периода 2014 – 2016 г.

Регламент (ЕС) № 1307/2013 предвижда, за да е достатъчно подпомагането на единица площ за земеделски стопани с по-малки стопанства и за да се постигне ефективно целта за подпомагане на доходите им, държавите членки да могат да преразпределят директното подпомагане между земеделските стопани, като им предоставят допълнително плащане за първите хектари. Както е предвидено в България преразпределителното плащане се предоставя под формата на еднакво завишено плащане на площ за първите до 30 хектара, за които земеделският стопанин има право на подпомагане по Схемата за единно подпомагане на площ (СЕПП) (чл. 43б, ал. 1 от Закона за подпомагане на земеделските производители). Схемата за преразпределително плащане (СПП) се прилага от 2014 г. Общия размер площи, който подлежи на подпомагане по СПП възлиза на 777 298 ха или 20.74% от общата заявена по СЕПП площ. Тези площи се подпомагат средно с 65.81% по-високо общо подпомагане на единица за първите 30 ха. Прагът по отношение размера на стопанство, над който реално се констатира намаление в общия размер на подпомагането заради прилагане на СПП е средно 144.97 ха и над този размер са средно 6.31% от стопанствата.

с. Приложихме промени в поземлените отношения, благодарение на които:

- і. ДВ, бр. 14/20.02.2015г. – в глава „Ползване на земеделските земи”
 1. Уреден е проблем, свързан с представянето на повече от един неписан договор за ползване (едногодишни) за един имот – определено е, че се взима информация от собственика на имота, а ако няма такава, то имотът не се включва в споразумение и се ползва в реалните му граници;
 2. Въведено е правило в заседанията на комисията, която извършва разпределението на масивите за ползване да се обявяват и те да са отворени за присъствие на собственици и ползватели;
 3. Сметката за изплащане на дължимите суми за т.нар. „бели петна” е изместена от общината в областната дирекция „Земеделие”, а срокът, в който собствениците могат да ги получават е увеличен от 3 на 10 години, вкл. и за вече внесените до тогава суми в общините.

4. Въведен е регламент за включване в масиви за ползване по споразумение на имоти, които са проектни полски пътища или нефункциониращи напоителни канали. Това са площи, които не се използват по предназначение и до момента се обработваха незаконно и без заплащане. Същевременно са уредени случаите, в които такива имоти могат да се обработват като земеделски.
 5. Преуредена е материята за удряване на имоти по собственост, насочена към олекотяване на процедурата и стимулиране на участниците по отношение на приемане на плановете и извършване на безплатни административни услуги.
 6. Преуредена е материята за предоставяне на пасища, мери и ливади (ПМЛ) на животновъди, като са реализирани мерки в две посоки:
 - Прекратяване на договорите за ПМЛ за имоти от държавния и общински поземлен фонд от ползватели, които не са животновъди или не разполагат към определена дата с необходимия брой животни;
 - Общинската власт разпределя ПМЛ, общинска собственост на местните животновъди, по указана в закона норма, а в случай на недостиг регионалните структури на МЗХ разпределят ПМЛ, държавна собственост. В разпределението могат да се включват и земи и/или животновъди от съседни землища, в зависимост от конкретните нужди. Определената в закона норма е по видове пасищни селскостопански животни и целта е да са обхванати възможно най-широк кръг животни, за да се стимулират животновъдите и да могат да се подпомагат с възможно повече площи. Нормата е допълвана и в следващо изменение на ЗСПЗЗ.
 7. Финансово е облекчена процедурата за изготвяне на оценки от ПМЛ от държавния и общински поземлен фонд, като е въведено понятие „цена, определена по пазарен механизъм”.
 8. При остатък на ПМЛ след разпределението са предвидени два търга, като в първия могат да участват отново само животновъди, без оглед на достигнатата норма, а ако има още свободни ПМЛ, се обявява втори търг, който е на общо основание.
- ii. ДВ, бр. 31/28.04.2015г. – увеличен е срокът, в който чужденци, които нямат право да притежават собственост върху земеделска земя да изпълнят изискванията на закона.
 - iii. ДВ, бр. 61/11.08.2015г.
 1. Увеличен е срокът, в който могат да се променят решения на ОСЗ за право на собственост при констатирани нарушения;
 2. При постановяване на решения на ОСЗ за право на собственост са включени и експерти от МЗХ с цел гарантиране на законосъобразност.
 3. При сключване на договори за земи от ДПФ и ОПФ, които са извън актуалния слой за площи, допустими за подпомагане не се дължи наемна/арендна вноска с цел насочване на ресурсите на ползвателя към привеждане на земята в добро земеделско състояние.
 4. Собственици на овощни насаждения, намиращи се върху земи от ДПФ могат да придобиват по пазарни цени собственост върху земята.
 5. Детайлизирана е процедурата за дължимите наеми за застроени и прилежащи площи към сгради и съоръжения на бившите ТКЗС и др.

организации, в зависимост от датата на придобиване на собственост върху съответната сграда.

iv. ДВ, бр. 100 от 18.12.2015 г.

Земите от остатъчния фонд, които не са предадени в собственост на общините и са залесени или самозалесили се, се включват в държавния горски фонд.

v. ДВ, бр. 61/5.08.2016 г.

1. Въведена е възможност продажбата на застроени и прилежащи площи към сгради и съоръжения в стопанските дворове може да се провежда от директора на съответната областна дирекция, като стъпка към децентрализация и облекчаване на процедурата.
 2. Въведен е регламент за придобиване чрез търг на свободни имоти в стопанските дворове, като в първия търг могат да участват само собственици на съседните имоти, а в следващите ограничението отпада.
 3. Уреден е редът за продължаване на срока за ползване на земеделски земи при едногодишни договори, в случай, че това е предвидено в самия договор.
- За всеки декар обработваема земя, за която се получават субсидии, се плаща рента на съответния собственик – директно или по специална сметка, от която собственика винаги може да си получи плащането;
 - През 2015 за първи път беше въведено задължително наличие на правно основание за заявяване на площи за подпомагане. От една страна това води до по-голяма сигурност на собствениците на земеделски земи по отношение на сключването на договори и изплащането на дължимите им ренти, а от друга, значително намалява нивото на грешките свързани със застъпвания при подаване на заявления за подпомагане.
 - Увеличаваме запасеността с тревни площи на всяка категория животни при по-справедливи за фермерите условия, за двете години сме увеличили средната запасеност с тревни площи на една животинска единица средно с 20%; Въведохме процедура по разпределение между животновъдите на мери, пасища и ливади по законова норма, първоначално 10 дка/ЖЕ в имоти от I до VII категория и/или до 20 дка/ЖЕ в имоти от VIII до X категория, а към настоящия момент нормата е завишена на 15 дка/ЖЕ в имоти от I до VII категория и/или до 30 дка/ЖЕ в имоти от VIII до X категория. Това позволи публичния такъв фонд да се насочи към животновъдите, съответно и субсидиите за този фонд към тях, а с тази процедура се облекчиха и финансовите условия – при по-ниски цени, по които ползват този фонд. През 2014 г. средната гъстота е 0.12 ЖЕ/дка. С изменения и допълнения на Закона за собствеността и ползването на земеделските земи (обн., ДВ, бр. 14 от 20.02.2015 г.) пасищата, мерите и ливадите от държавния и общинския поземлен фонд се отдават без търг под наем или аренда на собственици или ползватели на животновъдни обекти с пасищни селскостопански животни, регистрирани в Интегрираната информационна система на БАБХ, съобразно броя и вида на регистрираните животни, по цена, определена по пазарен механизъм. Като краен ефект през 2016 г. ЖЕ, заявени за подпомагане бележат сериозен ръст – повече със 100 000, или увеличение с около 30%, а средната гъстота е 0.14 ЖЕ/дка, или увеличение с 22.44% спрямо

2014 г. Всичко това показва, че политиката за разпределение на пасища, мери и ливади съобразно броя на отглежданите пасищни селскостопански животни се прилага правилно и е насочена към развитие на животновъдството.

Години	Общо ПМП заяви за подпомагане	% изменение на заяви ПМП	Заяви ПМП за подпомагане от бенеф. с животни	% изменение на заяви ПМП с ЖЕ	% изменение на ПМП за подпомагане от бенеф. с животни през 2016 спрямо 2014	Заяви ЖЕ за подпомагане	% нарастване на ЖЕ	% изменение на заяви ЖЕ през 2016 спрямо 2014	Средна гъстота (заяви ЖЕ на общо заяви ПМП)	Средна гъстота (заяви ЖЕ на заяви ПМП от бенеф. с животни)	% нарастване на средна гъстота	% изменение на средната гъстота през 2016 спрямо 2014
	дка		дка			Бр.			ЖЕ/дка	ЖЕ/дка		
2014	4 645 567.2		3 134 418.094			364 573.80			0.078	0.12		
2015	4 519 713.63	-2.71	3 094 359.754	-1.28		406 774.35	11.58		0.090	0.13	13.02	
2016	4 517 338.59	-0.05	3 268 590.31	5.63	4.28	465 498.10	14.44	27.68	0.103	0.14	8.34	22.44

- Въведохме **еднодневни трудови договори** при наемане на селскостопански работници ангажирани за сезонна работа за земеделските стопани, отглеждащи плодове, зеленчуци и рози;
- Въведохме изисквания по различните схеми за финансова подкрепа за представяне на **документи за реализация, регистрация като земеделски производители и др. условия, водещи до изсветляване на бизнеса в земеделието;**

Идентификация на земеделски парцели

- Успешно бяха проведени Кампании 2015 и 2016 за заявяване на площи за подпомагане по схемите и мерките за директно подпомагане. Осигурена беше методическа, организационна и често оперативна помощ на ОДЗ и ОСЗ по време на кампанията, както и координира дейността с ДФ „Земеделие“.
- Актуализирана беше Системата за идентификация на земеделските парцели (СИЗП) чрез:
 - За кампания 2014 – разгледани бяха подадени възражения срещу обхвата на специализирания слой „Площ, допустими за подпомагане“; отразяване на резултати от проверки на място от ДФЗ – РА; одобрение на окончателен слой ПДП.
 - За кампания 2015 – беше направено пълно обновяване на СИЗП чрез разчитане на нова ЦОФК (над 30% от страната сателитно и самолетно заснемане); извършени теренни проверки на над 36 600 физически блокове с оглед актуализиране на СИЗП в зоните извън актуално заснемане; разглеждане на възражения; отразяване на резултати от проверки на място от ДФЗ – РА; одобрение на окончателен слой ПДП.

- За кампания 2016 – беше направено обновяване на СИЗП чрез разчитане на нова ЦОФК (около 30% от страната сателитно и самолетно заснемане); извършени теренни проверки на над 31 хил. физически блокове с оглед актуализиране на СИЗП в зоните извън заснемане.
- Извършена беше подготовка и стартиране на обществена поръчка за изпълнение на „Разработване на географска информационна система за нуждите на ПРСР (2014-2020)“ за установяване на стабилни и законосъобразни отношения между собствениците и ползвателите на земеделски земи в страната ни и унифициране на информацията, с която се работи в МЗХ и второстепенните му разпоредители чрез обединяване на множеството регистри, съществуващи към момента в МЗХ. Комисията за избор на изпълнител по поръчката приключи своята работа с мотивирано решение за избор и съответните протоколи към него, по реда на ЗОП. Предстои одобрение на решението.
- Сключен е договор за ново обновяване на цифровата ортофото карта (ЦОФК) на страната в периода 2016-2019 г.
- Приключена е работата по докладване на резултатите от ежегодния качествен контрол на СИЗП - QA 2014 и QA 2015, според изискванията на Съвместен развоен център (JRC) към ЕК, а дейностите по QA 2016 са на финален етап.
- Финализиран е слой „Постоянно затревени площи“, който ежегодно се актуализира.
- Поддържа се регистъра на земеделските стопани, където в последните две години са регистрирани/пререгистрирани съответно 97267 и 98303 броя земеделски стопани

Поземлени отношения

Развитието на българското земеделие е от стратегическа важност за икономическата стабилност, националната сигурност и устойчивия напредък на Република България. В този смисъл следва да се подходи с изключителна отговорност по отношение на нормативната регулация, която е фундамент за устойчиво развитие на земеделието като стратегически отрасъл. Понастоящем правната уредба на поземлените отношения в страната е фрагментарна, съдържа вътрешни противоречия и често регулира един институт в няколко нормативни акта (използвайки различен подход), като от тяхното съдържание не може да се установи съществуването на цялостна концепция на законодателя в тази област.

Успоредно с констатираните противоречия и непълноти в нормативната уредба, като член на Европейския съюз Република България следва да прилага и европейското законодателство в областта на земеделието. Членството на Република България в Европейския съюз превърна Общата селскостопанска политика /ОСП/ в решаващ фактор за развитието на българското земеделие и даде допълнителен тласък за развитието на селските райони в страната.

Развитието на земеделието и селските райони изисква дългосрочно планиране на националния бюджет и изпълнение на мерките от ОСП, модерно законодателство със заложен дългосрочни визии, както и устойчиво институционално устройство.

Модерна правна рамка за адекватно прилагане на Общата селскостопанска политика може да бъде създадена единствено чрез изграждането на непротиворечив и синхронизиран единен нормативен акт в областта на поземлените отношения в България, който ще регламентира еднозначно и непротиворечиво правата и задълженията на собствениците и ползвателите на земеделски земи. По този начин ще се стимулира развитието на земеделието като водещ отрасъл от националната икономика, а чрез реформиране на институционалната рамка, ще бъде постигната устойчивост на прилагане на политиките в сектора.

Устойчивостта на поземлените отношения е изключително важна заради инвестициите в земеделието, които могат да бъдат направени в дългосрочен план.

Очакван резултат от ново поземлено законодателство:

- ❖ Създаване на законодателство без противоречие между относимите нормативни актове и подпомагащо изграждането на административен капацитет и взаимодействие между административните структури по прилагането им, както и намаляване на нуждата от използване на съдебната система за решаване на имотни спорове.
- ❖ Изграждане на административен капацитет за прилагане и контрол на законодателството.
- ❖ Усъвършенстване на нормите, отнасящи се до устойчивост на земеползването, за създаване на трайни инвестиции в земеделските земи в полза на обществото, съчетаващи от една страна балансирано възстановяване на селскостопанската инфраструктура – хидромелиорации, пътища, а от друга запазване на екологичния и исторически профил на местните райони и подобряване на живота в селските райони.
- ❖ Осигуряване на пропорционална ангажираност към инвестициите в земеделието съобразно ползата за съответните лица или организации; създаване на модели, гарантиращи изразходването на публични средства с ясен ефект върху подобряване на живота на обществото и/или във връзка с увеличаване на дела на земеделието в БВП на страната.
- ❖ Усъвършенстване на нормите, отнасящи се до устойчивост на собствеността и ползването на земеделските земи, водещи до създаването на ефективни поземлени имоти, даващи възможност за намалени разходи при обработка, в това число подобряване на моделите на доброволна комасация по собственост, усъвършенстване на наемните отношения, уедрено ползване на земеделските земи и управление на държавния и общинския поземлени фондове с цел ефективно уедряване.
- ❖ Регламентиране на система от процедури, свързани с опазването на земеделската земя, като ограничен природен ресурс с изключително висок приоритет, които да отразяват интересите на цялото общество, с фокус върху стимулиране развитието на семейните стопанства; ограничаване на правата на ползване и собственост върху този природен ресурс в рамките на средните норми, определени в другите държави-членки на Европейския съюз.

- ❖ Създаване на специален режим за ползване на пасищата, мерите и ливадите, с цел опазването им и стимулиране развитието на семейното животновъдство.
- ❖ Усъвършенстване на нормативната уредба за създаване на структури и норми, осигуряващи опазване на земеделските земи както от противоправни действия на трети лица, така и от природни бедствия.

С кодифициране на законодателството на земеделските земи:

- ще се създаде специфичен режим от правила за притежаването, управлението, разпореждането и опазването на една специална категория недвижими вещи - земи със земеделско предназначение. Този режим следва да бъде освободен от реституцията, поради нейното изчерпване, като същевременно се съобрази със съвременните обществени отношения.
- ще се постигне и преодолее съществуващата в момента фрагментарност и разпокъсаност на нормативната уредба, която е многократно изменяна и допълвана през годините, за да отговори на развиващите се обществени отношения. Идеята за кодификация на нормативната уредба, свързана със земеделските земи, в този смисъл, е насочена към повишаване на конкурентноспособността на земеделското производство.

Към настоящия момент комисия в МЗХ приема работата по изготвянето на Кодекс за поземлените отношения.

В настоящия мандат на правителството, за по-малко от две години беше стартирана Програмата за развитие на селските райони за периода 2014-2020 г. и към настоящия момент продължава нейното успешно прилагане. ПРСР 2014-2020 г. е изготвена и входирана за първи път официално през SFC2014 на 02.07.2014 г. През месец октомври 2014 г. са получени официални коментари от ЕК – 426 коментара/забележки. Забележките бяха съществени, като например:

- ✓ Недостатъчна обвързаност на идентифицираните нужди и заложените за изпълнение приоритети в ПРСР;
- ✓ Несъответствия между нуждите и стратегията за развитие на земеделието и селските райони.

На практика, нашият екип пренаписа Програмата, като в периода м. ноември 2014 – м. февруари 2015 г. бяха проведени 17 видеоконферентни срещи с ЕК за изясняване/изчистване на коментарите и сближаване на позициите по стратегически коментари. Програмата беше изпратена официално за втори път през SFC2014 на 26.02.2015 г. – успешно приключи преговорния процес, бяха изчистени всички 426 коментара/забележки и ПРСР 2014-2020 г. беше одобрена официално от ЕК на 26.05.2015 г. Това не само сложи край на дългата процедура по одобрение, но и осигури вливане на свеж финансов ресурс в земеделския сектор и местната власт на стойност над 2,9 млрд. евро.

Основни приоритети на одобрената ПРСР:

- **Насърчаване на конкурентоспособността на земеделските стопанства.** Отчитайки огромната нужда от инвестиции в земеделските стопанства, въпреки намаления бюджет на Програмата, средствата заделени за инвестиции се увеличават спрямо бюджета през предходния програмен период: 720 млн. евро за мерки 121 и 123 от ПРСР 2007-2013 г. спрямо 776 млн. евро за мярка 4 от ПРСР 2014-2020 г.
- **Биологично земеделие** – бюджетът е увеличен над 5 пъти в сравнение със средствата, заделени за биологично земеделие в рамките на отминалия програмен период – 33 млн. евро за биологично производство в ПРСР 2007-2013 г. спрямо 152 млн. евро в ПРСР 2014-2020 г.
- **Плодове и зеленчуци, и животновъдство** – специално внимание е обърнато на чувствителните сектори „плодове и зеленчуци“ и „животновъдство“, за които е осигурен приоритет чрез предоставяне на предимство при извършването на ранкинга по мерки 4.1, 4.2, 6.1 и 6.3. В рамките на мярка 10 „Агроекология и климат“ за първи път стартира специфична подкрепа, за редки местни сортове, застрашени от изчезване, насочена изцяло към сектор „Плодове и зеленчуци“.
- **Животновъдство** – един от основните акценти в ПРСР е подпомагането на сектор „Животновъдство“.
- В програмата са предвидени редица мерки и схеми за подпомагане на животновъдите - Въведено е изцяло ново направление за **биологично животновъдство** в мярка 11.
- Въпреки големия брой ферми, които не са достигнали минималните стандарти в сектора, е въведена мярка **хуманно отношение към животните** с бюджет 57 млн. евро. Това са средства за допълнителна подкрепа на животновъдството, насочена към най-уязвимите подсектори – ЕПЖ и ДПЖ.
- Продължена прилагането на направленията Пасторализъм, Опазване на застрашени от изчезване местни породи, Подпомагане в земи с ВПС от мярка 10 „Агроекология и климат“;
- **Малки стопанства** – в Програмата е поставен основен акцент върху малките стопанства. Чрез тематична подпрограма за малките стопанства е заделен целеви ресурс само за тях на стойност 110 млн. евро. Целта е малките стопанства да не се конкурират за финансови средства от ПРСР с по-големите земеделски производители, които имат по-добър административен капацитет за усвояване на финансов ресурс. Освен това, сме планирали мерки за намаляване на административните пречки пред тях – документите за кандидатстване, както и бизнес план, само за малките стопанства се изготвят **безплатно** от НССЗ. Целта е стопаните да не се занимават с обикаляне по институции и попълване на документи, а да се концентрират върху основната си задача – развитие на стопанството. По мерките, включени в ТПП малките стопанства получават с 10% по-високо финансиране за необходимите им инвестиции в сравнение с кандидатите по основната инвестиционна мярка 4.1.

През 2016 г беше отворен прием за малките стопанства по мярка 6.3. Приети са над 3815 заявления, от които ще бъдат финансирани над 2000 малки стопанства на стойност над 30 млн. евро. Големия интерес се дължи на двойно увеличаване на помощта в сравнение с предходния период : от 7500 евро субсидията за развитие на малки стопанства се увеличи на 15 000 евро, които се получават при облекчени изисквания. Готова е наредбата за отваряне на прием за инвестиции по подмярка 4.1.2 за малките стопанства. Приемът е предвиден за началото на 2017 г, като целта е финансовата подкрепа по 6.3 да се допълни с инвестиционна помощ, която да надгради започнатата политика за развитие на малките. Всички тези предвидени мерки нямат аналог в ПРСР 2007-2013 г.

▪ **Насърчаване на бизнеса**

Чрез различните мерки от ПРСР - М4, М6, М8, М9 и М19 ЛИДЕР се предоставят над 1 млрд. евро публични средства в ръцете на бизнеса.

Прилагането на Програмата стартира на собствен риск преди официалното ѝ одобрение от страна на ЕК със следните мерки:

- **Март 2015 г.** – в рамките на кампания по директни плащания стартираха мерките, свързани с плащане на площ – 10 „Агроекология и климат“, 11 „Биологично земеделие“, 12 „Плащания по Натура 2000 и рамковата директива за водите“ и 13 „Плащания за райони, изправени пред природни или други специфични ограничения“;
- **Април 2015 г.** – проведе се прием на заявления за подпомагане по под-мярка 4.1 „Инвестиции в земеделски стопанства“.

След одобрението на ПРСР през месец май 2015 г. до сега бяха обявени още **11 приема** на заявления за подпомагане по мерки:

- 2.1.1 Консултантски услуги за земеделски и горски стопани;
- 2.1.2 Консултантски услуги за малки земеделски стопани (ТПП);
- 4.1 Инвестиции в земеделски стопанства, подмярка;
- 4.2 Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти;
- 6.1 Стартова помощ за млади земеделски производители;
- 6.3 Стартова помощ за развитието на малки стопанства (ТПП);
- 7.2 Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура;
- 7.6 Проучвания и инвестиции, свързани с поддържане, възстановяване и на културното и природното наследство на селата;
- 19.1 Помощ за подготвителни дейности в рамките на подхода BOMP;

- 19.2 Прилагане на операции в рамките на стратегии за водено от общностите местно развитие;
- 19.4 Текущи разходи и популяризиране на стратегия за водено от общностите местно развитие.

През периода бяха изготвени **16 наредби** за прилагане на различните мерки от ПРСР. С цел подобряване прилагането на Програмата, в рамките на мандата нашият екип направи две изменения на ПРСР 2014-2020 г., както следва:

Първо изменение на ПРСР, официално одобрено от ЕК на **05.07.2016 г.**, което:

- Създаде възможност за включване на **планинското животновъдство** в приоритетите за финансиране на тематичната подпрограма за малки стопанства.
- Въведе ново направление „Подсигуряване разнообразна паша на пчелите и осигуряване на естествено опрашване”, което цели насочване на финансовата подкрепа към друг уязвим сектор - **пчеларството**.

Второ изменение на ПРСР, официално одобрено от ЕК на **15.09.2016 г.**, което включва:

A. Нови финансови условия за изпълнение на проекти по подмярка 4.1:

Максимален размер на допустимите разходи за един проект и за един кандидат за периода на прилагане на Програмата от 1 000 000 евро.

Максимален размер на субсидията за един проект на индивидуален бенефициент в размер на 60% от общия размер на допустимите за финансово подпомагане разходи.

Максимален размер на субсидията за един проект на групи или организации на производители в размер на 70% от общия размер на допустимите за финансово подпомагане разходи.

Чрез направените изменения се създаде възможност субсидията да достигне до 50% повече земеделски стопани. Разширявайки кръга от финансирани стопанства се създават условия ефекта от подобрената конкурентоспособност на ниво подпомогнати стопанства да бъде пренесена върху целия земеделски сектор, като същевременно увеличи добавената стойност в сектора.

B. Добавяне на нова допустима дейност и инвестиционни разходи по подмярка 4.1:

Чрез втора нотификация на ПРСР се създаде възможност земеделските стопани да закупят необходимите им **съоръжения и системи за напояване**, чрез финансиране по ПРСР. Тази възможност е в синхрон със започнатата политика за подпомагане на приоритетните сектори „**плодове и зеленчуци**“ където нуждата от напояване е най-голяма.

C. Актуализация на критериите за оценка по подмярка 4.1:

- Добавяне на нов критерий за подбор, свързан с устойчива заетост в съществуващи земеделски стопанства насочен към запазване на съществуващите в стопанствата работни места. По този начин финансовата помощ се пренасочва от новосъздадени стопанства към вече съществуващи стопанства, които са имат нужния пазарен опит в конкурентна среда.
- Добавяне на нов критерий за подбор, свързан с допълнително насърчаване на интегрирания подход чрез предоставяне на приоритет за инвестиции за строително монтажни работи и машини, съоръжения и оборудване монтирани в тях. Инвестициите са насочени към укрепване на мястото на земеделските стопани във хранителната верига. Наличието на складове и съоръжения за съхранение ще им даде възможност да съхранят продукцията си до по-благоприятни изкупни цени.
- Увеличаване на точките за проекти в чувствителните сектори;
- Премахване на приоритета за стопанства, чието производство е в преход към биологично производство на храни и продукти.

D. Мярка 14 „Хуманно отношение към животните“

Добавя се възможност за кандидатстване с говеда и биволици на възраст над 24 месеца в рамките на дейност „Осигуряване на свободна подова площ 10% над минималния стандарт“ в подмярка 14.1 „Плащания за хуманно отношение към животните в сектор ЕПЖ“. Предложено компенсаторно плащане: 42.71 евро за ЖЕ - за осигуряване на свободна подова площ (за говеда и биволици)

E. Широколенетов интернет

Включване в текста на мярка 7 „Основни услуги и обновяване на селата в селските райони“ на подмярка 7.3 „Широколенетова инфраструктура“. Подмярката е одобрена на КН на проведеното на 5 юли заседание. Предвидените средства в ПРСР за широколенетова инфраструктура са 30 млн. евро. Идентифицирани са 183 селски общини като бели и сиви зони, в които приоритетно ще бъде изградена такава инфраструктура с цел свързване към „електронното правителство“.

Трето изменение на ПРСР, което включва:

F. Нови финансови условия за изпълнение на проекти по подмярка 4.2:

- Намаляване на максималния размер на допустимите разходи за един кандидат за периода на прилагане на Програмата от 3 000 0000 на 2 000 000 евро.

Мотиви за предложената промяна

- Засилен интерес от страна на земеделски производители и предприятия;
- Повече получатели на финансова помощ по подмярката;

- По-голям брой земеделски производители, интегрирани в хранителната верига чрез инвестиции в добавяне на стойност към произвежданата продукция в стопанствата им;
- По-добро изпълнение на заложените индикатори по ПРСР 2014-2020 г.

Чрез направените изменения се създаде възможност субсидията да достигне до 50% повече земеделски стопани. Разширявайки кръга от финансирани стопанства се създават условия ефекта от подобрената конкурентоспособност на ниво подпомогнати стопанства да бъде пренесена върху целия земеделски сектор, като същевременно увеличи добавената стойност в сектора.

Изпълнение на ПРСР 2014-2020 г. към 16.01.2017 г.

Общият бюджет на ПРСР 2014-2020 г. е в размер на **2 917 495 261,55 евро**, в т.ч. принос от **Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони** в размер на **2 366 716 966 евро** и **национално съфинансиране – 550 778 295 евро**. В съответствие с целите на политиката на ЕС за развитие на селските райони ПРСР има три цели:

- **Първа цел:** Повишаване на конкурентоспособността и балансирано развитие на селското и горското стопанство и преработваща промишленост – отделени **22%** от публичните разходи на Програмата;
- **Втора цел:** Опазване на екосистемите и устойчиво управление, използване на природните ресурси в земеделието, горското стопанство и хранителната промишленост, предотвратяване на климатичните промени и приспособяване към тях – отделени **48%** от публичните разходи на Програмата;
- **Трета цел:** Социално-икономическо развитие на селските райони, осигуряващо нови работни места, намаляване на бедността, социално включване и по-добро качество на живот – отделени **28%** от публичните разходи на Програмата.

Предприети мерки с цел избягване на грешки (опит от прилагането на ПРСР 2007-2013 г.)

- а) Създаване на устойчива заетост чрез подпомагането по ПРСР - създаването на работни места вече е включено като критерий за подбор на проектите по различните мерки от ПРСР.
- б) Недопускане финансирането на неефективни инвестиции – ограничени са инвестициите за развитие на туризъм (къщи за гости); премахнати са инвестициите в големи спортни съоръжения (стадиони и спортни зали).
- в) Публичност и прозрачност – честото изменение на графициите с планираните периоди за прием по ПРСР 2007-2013 г. не позволиха те да изиграят ролята си на ориентир за потенциалните бенефициенти за навременна подготовка на проекти. Графициите за прием на заявления по ПРСР

2014-2020 г. се обявяват своевременно на годишна база. Също така, периодите за прием вече са достатъчно големи и дават възможност за подготовка на качествени предложения.

- d) Повече от една трета от бюджета на ПРСР е пуснат в обръщение и е достъпен за усвояване от земеделските производители. Това са средства, които осигуряват необходимия буфер срещу загуба на средства от бюджета на Програмата по правилото N + 3. По този начин се предотвратява автоматичното отчисляване на средства от бюджета на ПРСР, което беше честа практика през предходния програмен период.

Гаранционен Фонд по ПРСР

През месец март 2016 г. между Министерство на земеделието и храните и Национален Гаранционен Фонд ЕАД (НГФ ЕАД) бе подписано Финансово споразумение, с което се създава нова гаранционна схема за улесняване на достъпа до кредити на земеделските производители. Първоначалният бюджет на схемата е в размер на 50 млн. лева, които представляват освободения ресурс от гаранции от предходната гаранционна схема по ПРСР 2007-2013г.

Чрез схемата е осигурен достъпа до кредити на земеделските производители при по-добри лихвени условия и намалено обезпечение. Ключово предимство на новата схема е разширяването на нейния обхват:

- освен бенефициенти по всички мерки от Програмата за развитие на селските райони за периода 2014-2020 г. от гаранции могат да се възползват и всички земеделски производители без да е необходимо те да имат одобрени проекти по ПРСР;
- допустими са гаранции за кредити, както за инвестиционни проекти, така и за оборотни средства;
- гарантиране на авансовите плащания, предоставяни от ДФЗ по сключените с бенефициентите договори по мерки от ПРСР 2014-2020.

Предоставените гаранции ще са в размер до 50% от стойността на отпуснатите кредити. Сключени са гаранционни споразумения с банките, подали заявления за участие в гаранционната схема, което осигури нейния реален старт през месец август. По този начин беше осигурена възможността за достъпа до кредити на бенефициентите по първите приеми по мерки 4.1 и 4.2 от ПРСР 2014-2020.

ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ 2007-2013 Г.

В отчетния период беше приключена и ПРСР 2007-2013 г. с 99% изпълнение – изплатените средства до 31.12.2015 г. са в размер на общо **3 072 991 628 евро**. Изплатените само през 2015 г. средства възлизат на около 688 млн. евро.

През 2015 г. бяха предприети редица мерки за успешното приключване на Програмата и недопускане загуба на средства по нея. В тази връзка през месец септември 2015 г. беше обявен прием на заявления за подпомагане по мярка 121 „Модернизиране на земеделските стопанства“ за инвестиции в земеделска техника. В рамките на приема бяха сключени 791 договора с общ размер на одобрените субсидии 60 млн. евро. Проектите бяха изпълнени и разплатени до 31.12.2015 г.

d. Държавни помощи

През последните две години са разработени, нотифицирани и одобрени от Европейската комисия проекти на 15 нови **схеми за държавни помощи**, които да се прилагат в периода 2015 - 2020 г. Те са насочени към насърчаване на инвестиционния процес в земеделието, хуманното отношение към животните, съхраняване на генетичните ресурси в растениевъдството и животновъдството, мерки за управление на риска. Понастоящем се прилагат общо 17 схеми.

През 2015 г. в сектор „Земеделие“ по схеми на държавни помощи са предоставени средства в размер на 200 802 000 лв., от които по помощи, прилагани от Държавен фонд „Земеделие“ - 119,6 млн. лв., както и близо 81,2 млн. лв. по схеми под формата на данъчни облекчения, администрирани под друг ред.

През 2016 г., изплатеният ресурс по схеми на държавни помощи, които се прилагат от ДФ „Земеделие“, е в размер на 106,6 млн. лв.

Финализирани са дейностите по изготвяне на нормативните документи, свързани с прилагането на нотифицираната пред ЕК през м. септември 2016 г. схема за помощ под формата на отстъпка от стойността на акциза върху газьола, използван в първично селскостопанско производство. В края на м. декември 2016 г. са извършени плащания към земеделските стопани за използвания през предходната година газьол в размер на 71 млн. лв.

При условие, че преотстъпеният корпоративен данък за 2016 г. се задържи на нивото от предходната година, общият размер на държавните помощи в земеделието за 2016 г. се прогнозира да възлезе на около 220 215 млн. лв.

Държавни помощи в земеделието за периода 2013 - 2016 г.

№		2013 г.	2014 г.	2015 г.	2016 г.
I.	Държавни помощи по схеми на ДФ "Земеделие" - общо в т.ч.:	82,677	98,458	119,617	106,619
1.	Сектор Животновъдство	59,450	84,023	104,824	88,900
2.	Сектор Растениевъдство	22,747	14,126	14,234	16,182
3.	Общи схеми за сектори „Растениевъдство“, „Животновъдство“ и „Преработка“	0,480	0,309	0,559	1,537
II.	Данъчни мерки в т.ч.:	50,395	85,217	81,185	70,894

1.	Данъчни облекчения - Помощ за инвестиции чрез преотстъпване на корпоративен данък	50,395	43,582	38,075	38,000 *
2.	Данъчни облекчения - Намалена акцизна ставка на газьол**	-	41,635	43,110	70,894
III.	Държавни помощи в земеделието - общо	133,072	183,675	200,802	215,513 *

(млн. лв.)

* С прогнозни данни за преотстъпен корпоративен данък. Информацията за данъчна 2016 г. ще бъде предоставена от НАП към 25.05.2017 г.
** Помощта касае 2014 г. и 2015 г.

е. Изграждане на предприятие за противоградова защита.

Наблюдаваните промени в климата през последните години и зачестяването на неблагоприятните климатични явления, появата на градушки в региони в страната, които до момента не са били засягани, налагат необходимостта от преосмисляне на обхвата и методите за осъществяване на защитата.

Като част от политиките за превенция на рисковете в земеделието през 2016 г. са предприети стъпки за реформиране на системата за противоградова защита. Предвижда се тя да обхване цялата територия на страната, да бъдат диверсифицирани способите за защита (чрез използване и на авиация), да бъде осъществена промяна в модела на финансиране и на институционалната рамка чрез създаване на държавно предприятие за борба с градушките.

Към настоящия момент са предприети действия за: изграждане на нови 32 ракетни площадки за уплътняване на съществуващата система, тяхното оборудване, както и реновиране и преоборудване на част от съществуващите ракетни площадки; ремонтни дейности на командните пунктове и складовата база; доставяне на три нови радара и изграждане на необходимите сгради за тяхното разполагане, рехабилитация на съществуващите три радара, с цел осигуряване на покритие с радарна информация за територията на цялата страна.

Съгласно плана за изграждане на предприятието за противоградова защита с национално покритие то трябва да започне да функционира от 01.01.2018 год.

ф. Реформа в сектор Хидромелиорации

С приемането на националната стратегия за развитие на хидромелиорациите се създават условия за развитието на добре представящ се подсектор по напояване и отводняване, който предлага значителни възможности за насърчаване на конкурентоспособността на селското стопанство, чрез подобряване на производителността му. Приемането на стратегията доведе до:

- Изпълнение на предварителни условия за отваряне на мярка 4,1 и 4,2 от ПРСР
- Промяна на закона за сдруженията за напояване, както и произтичащите от това:
 - Актуализиране на Наредбата за придобиване и отнемане от сдруженията за напояване правото на ползване върху обектите от хидромелиоративната инфраструктура;
 - Приемане на методика за определяне цената на услугата „Доставка на вода за напояване”.

Приетите изменения и допълнения в закона за сдруженията за напояване и в Наредбата за придобиване и отнемане от сдруженията за напояване правото на ползване върху обектите от хидромелиоративната инфраструктура на територията имат за цел да се облекчи процедурата за бизнеса, да се оптимизира дейността им и се ускорят процесите на създаване на модерно, пазарно ориентирано и конкурентно поливно земеделие.

г. Реформа в селскостопанската наука

Цели:

- Увеличаване приноса на селскостопанската наука за развитие на земеделския сектор на базата на нови знания и иновации;
- Интеграция на научните усилия и средства за реализация на цялостни проекти в обществен интерес;
- Възстановяване връзката между наука и практика чрез възможността за съвместната дейност с бизнеса.
- Проектът на Закон за изменение и допълнение на Закона за Селскостопанската академия предлага промяна в следните посоки:
 - ✓ **Преминаване на Селскостопанска академия на самостоятелен бюджет** (това не е постигано от нито едно управление в страната до сега);
 - ✓ **Формиране на тематични изследователски и иновационни центрове.**(което е европейски модел за интеграция, вкл. с аграрните университети);
 - ✓ **Модернизация на управлението на Селскостопанска академия за по-голяма оперативност и контрол.** (с което се премахват останалите от социализма атактични органи на управление);
 - ✓ **Оптимизиране на структурата на ССА** (закриване на необосновано и без икономическа логика създадени държавни предприятия от бившите опитни станции и превръщането им в модерни демонстрационни полета и обекти към научните институти).

3. ФИНАНСОВА ПОДКРЕПА НА СЕКТОРА

	2013	2014	2015	2016
Директни плащания – общо, в т.ч.:	534 338 184	594 279 964	754 870 736	894 442 851
СЕПП (на площ)	533 496 074	573 274 922	723 167 647	841 592 302
Помощ – енергийни култури	464 711,60			
Преходни плащания за меки плодове (ягоди и малини)	377 399	354 741	339 726	
Специфично подпомагане – животновъдство		20 650 300	31 363 362	37 850 549
Специфично подпомагане – плодове и зеленчуци				15 000 000

Национални доплащания, в т.ч.	279 752 587	422 482 876	241 446 850	169 528 999
СНДП (на площ)	220 153 665	288 709 485	89 632 364	
Национални доплащания за тютюн		69 246 785	72 126 924	73 000 000
Национални доплащания животновъдство	59 598 922	64 526 605	79 687 560	96 528 999
Държавни помощи – общо, в т.ч. данъчни облекчения	133 072 000	183 675 000	200 802 000	215 513 000
Програма за развитие на селските райони (2009-2012)	277 380 726	721 986 650	740 517 107	926 530 447
Програма за развитие на селските райони (2013-2016), лева, публични средства	966 452 693	831 534 138	1 344 549 612	364 777 194
Оперативна програма за развитие на сектор рибарство	354 381	7 193 228	17 251 219	30 617 396
Пазарни мерки	27 549 465	43 812 103	40 744 227	79 598 229
Общо:	2 218 900 036	2 804 963 959	3 340 181 751	2 681 008 116

3.1. Общият обем на плащанията в този мандат към земеделските производители към настоящият момент възлизат над **6,3 милиарда лв.** (Изплатените средства са по: ПРСР 2007-2013, СПМ, ДП, Краткосрочни схеми за подпомагане, ОПРСР, както и подадени заявления и сключени договори по отворените мерки от ПРСР 2014-2020)

3.2. Плащания по програма за развитие на селските райони 2007-2013 от 07.11.2014 до 31.12. 2015 г., (тъй като плащанията по кодовете за ПРСР 2007-2013 приключиха в края на 2015 година.) в размер на 1 908 853 348 лв., като не загубихме нито един лев.

3.3. Програма за развитие на селските райони 2014-2020 год.

Бюджетът на Програмата е разпределен в **общо 17 мерки и една Тематична подпрограма за развитие на малките стопанства**

Отворени подмерки	Бюджет на мярката, лева (бюджетът е общо за подмерките)	Бюджет на мярката по отворените приеми, лева**	Брой подадени заявления	Заявена сума за подпомагане	Брой одобрени заявления	Одобрена сума за подпомагане, лева	Платени средства по мярката, лева *
M4.1	1 306 112 922	785 940 577	6288	2 636 138 981	771	295 994 443	64 582 848
M4.2		353 598 566	597	823 057 775	176	242 721 552	5 107 109
M6.1	268 840 973	68 453 000	2664	130 256 280	1373	67 132 835	56 345 551
M6.3		58 674 000	3815	111 920 655	3	88 011	10 561 098
M 7.6	1 056 132 000	48 895 000	348	209 752 375	0	0	0
M 7.2		666 927 800	925	2 112 775 519	0	0	0
M 19.1	244 444 248	9 322 208	133	6 748 130	101	5 128 440	0

M 19.2		112 520 964	53	145 286 891	40	112 435 465	0
M 19.4		29 337 000	0	0	0	0	0
Общо инвестиционни мерки	2 875 530 143	2 133 669 114	14 823	6 175 936 606	2 464	723 500 746	136 596 606
Мярка 11/2015	296 486 446	до размера на мярката	2116	32 409 962	1990	28 828 693	28 791 944
Мярка 10/2015	436 821 415		3819	77 664 751	3402	40 021 759	40 021 759
Мярка 11/2016	296 486 446		4235	75 286 601			
Мярка 10/2016	436 821 415		5351	70 469 610			
Общо компенсаторни мерки	733 307 861	0	15 521	255 830 924	5 392	68 850 452	68 813 703
ОБЩО	3 608 838 004	2 133 669 114	30 344	6 431 767 530	7 856	792 351 198	205 410 308

* Платените суми по мярка 6 включват и плащания по преходни ангажименти от ПРСР 2007-2013

** По подмярка 4.1 е включен и последният прием, който стартира края на м. октомври

Общият бюджет на ПРСР 2014-2020 е 5 706 727 515 лева (2 917 848 203 евро) публични средства. Договорените средства съгласно таблицата по-горе представляват **13,9%** от целия бюджет на ПРСР (вкл. оторизираните суми по М10 и М11), а бюджетът по стартиралите вече инвестиционни мерки представлява **37,4%** от целия бюджет на ПРСР.

Общ бюджет ПРСР, лева	Обща сума по стартирали приеми, лева	% на отворените приеми спрямо общия бюджет на ПРСР, лева	обща сума одобрени, лева	% одобрени суми спрямо общия бюджет на ПРСР, лева
5 706 727 515	2 133 669 114	37,4%	792 351 198	13,9%

3.4. Национална програма за подпомагане на лозаро- винарския сектор 2014-2018. Националната програма за подпомагане на лозаро- винарския сектор 2014-2018 г. е с общ бюджет от близо 133.8 млн. евро. За 2015г. и 2016г. са изплатени 76 млн. лева. След одит на ЕК за 5 годишен период - нямаме наложени никакви финансови корекции по Програмата.

4. РИБАРСТВО.

В настоящия мандат на правителството, за по-малко от две години, е изготвена изцяло наново, одобрена и стартирана **Програмата за морско дело и рибарство.**

- Общият бюджет на Оперативна програма за развитие на сектор „Рибарство“ (ОПРСР) 2007-2013 г. е в размер на **163 753 926, 54 лева**. Разплатените средства за периода 1 ноември 2014 г. – 3 октомври 2016 г. са близо **81 млн. лева**.
- На 13 ноември 2015 г. ЕК официално одобри Програмата за морско дело и рибарство (ПМДР) с общ бюджет **222 млн. лева**, разпределен в 6 приоритета.
- На **18 юли 2016 г. беше отворен първият прием** на проекти по ПМДР – мярка 5.4. „Преработване на продуктите от риболов и аквакултури“ с размер на общата финансова помощ – **10 млн. лева**. До крайния

срок – 16.10.2016 г., са подадени **28 проектни предложения** на обща стойност **44,7 млн. лева**. В момента тече оценка на проектните предложения.

- На **27 юли 2016 г. беше отворен втори прием** на проекти по другата мярка, насочена към бизнеса – Мярка 2.2. „Продуктивни инвестиции в аквакултурата“, сектор „Малки проекти“. До крайния срок – 25.10. 2016 г., са подадени **17 проектни предложения** на обща стойност **1.4 млн. лева**. В момента тече оценка на проектните предложения.
- На **23 ноември 2016** беше отворен приемът по мярка 4.1. „Подготвителна помощ за стратегии за ВОМР“. Бюджетът на приема е 822 хил. лв., а до крайният срок за кандидатстване (22 януари 2017 г.) бяха подадени 16 проектни предложения на обща стойност 744 762 лева.
- До края на месец Януари 2017 е предвиден старта на приема **по мярка 2.2.** Продуктивни инвестиции в аквакултурите за секторите „Рециркулационни системи“ и сектор „Изграждане на нови, както и разширяване и модернизация на съществуващи аквакултурни стопанства“ с бюджет в размер на 16 872 000 лв., както и провеждането на обществено обсъждане по критериите по мярка 1.8. “Рибарски пристанища, кейове за разтоварване, рибни борси, покрити лодкостоянки“.

Проектни предложения към 26.01.2017 г.

	Име на процедура	Брой подадени проектни предложения	Обща стойност на подадените проектни предложения	БФП (в лева)	Собствено финансиране (в лева)	Сума на процедурата	Брой одобрени проектни предложения	Сума на одобрените проектни предложения
BG14MF OP001- 2.002	2.2.Продуктивни инвестиции в аквакултурите	17	1,370,346.19	679,533.09	690,813.10	2,000,000.00	0	0.00
BG14MF OP001- 5.004	5.4.Преработване на продуктите от риболов и аквакултури	28	44,717,779.67	20,695,812.64	24,021,967.03	10,000,000.00	0	0.00
BG14MF OP001- 4.001	4.1.Подготвителна помощ за стратегии за ВОМР	16	744,762.00	744,762.00	0.00	821,749.00	0	0.00
BG14MF OP001- 3.002	3.2.Събиране на данни	0	0.00	0.00	0.00	1 200 000.00	0	0.00
BG14MF OP001- 7.001	7.1. Техническа помощ	2	4,188,013.00	4,188,013.00	0.00	5,500,000.00	1	2,126,625.00
	общо:	63	51,020,900.86	26,308,120.73	24,712,780.13	19,521,749.00	1	2,126,625.00

ДИРЕКЦИЯ „МОРСКО ДЕЛО И РИБАРСТВО“ – УПРАВЛЯВАЩ ОРГАН НА ПРОГРАМАТА ЗА МОРСКО ДЕЛО И РИБАРСТВО ЗА ПЕРИОДА 2014-2020г.

Дирекция „Морско дело и рибарство“ (МДР) е създадена през месец декември 2014 г. с *Постановление № 394 от 11 декември 2014 г. за изменение и допълнение на Устройствения правилник на Министерство на земеделието и храните (МЗХ), приет с Постановление № 188 на Министерския*

съвет от 2013 г. (обн. ДВ бр. 103 от 13.12.2014 г.) и е определена за Управляващ орган (УО) на Програмата за морско дело и рибарство за периода 2014-2020 г. (ПМДР) с Решение на Министерски съвет № 211 от 06.04.2015 г. Първоначално дирекция МДР е структурирана в два отдела – отдел „Програма за морско дело и рибарство“ (ПМДР) и отдел „Обща политика в областта на рибарството“ (ОПОР).

С изменението на Устройствения правилник на МЗХ (в сила от 09.08.2016 г.), ДМДР е с променена структура. Отдел „Обща политика в областта на рибарството“ се обособява в самостоятелна дирекция към МЗХ, а ДМДР обособява два отдела – отдел „Програмиране и мониторинг“ и отдел „Договаряне“. Дирекцията е УО и е отговорна за управлението, прилагането и контрола върху ПМДР.

С Решение №573/13.07.2016 г. на Министерския съвет за изменение на Решение №792 на Министерския съвет от 2013 г. за определяне на органи, отговорни за управлението, контрола, координацията и одита на Европейските структурни и инвестиционни фондове и други инструменти и инициативи на Европейския съюз през периода 2014-2020 г., изменено с решения на Министерския съвет № 364, 632, 642 и 810 от 2014 г. и №211 и 422 от 2015 г., се реши ПМДР да остане с едно междинно звено – ДФЗ-РА, отговарящо за верифициране на разходите и извършване на плащанията, а функциите на второто междинно звено – Изпълнителна агенция по рибарство и аквакултури (ИАРА), да преминат в УО. Предприетите мерки са с цел осигуряване на адекватно изграждане и функциониране на системите за управление и контрол на ПМДР, преди обявяване на приема по мерките, намаляване на административната тежест за бенефициентите, както и създаването на гаранции, че не само Управляващият орган, но и междинните звена са в състояние да изпълняват заложените им по програмата функции.

Общият бюджет на Оперативна програма за развитие на сектор рибарство /2007-2013/ е 107 млн.евро, като за новия програмен период 2014-2020 г., Програмата за морско дело и рибарство е с увеличен ресурс - 113,5 млн. евро. Средствата са разпределен в шест приоритета. Нови за този програмен период са Приоритет 3 „Обща политика в областта на рибарството“, обезпечаваш дейностите по контрол и събиране на данни на Изпълнителна агенция по рибарство и аквакултури, и Приоритет 6 „Интегрирана морска политика“.

За разлика от изтеклия програмен период 2007-2013 г., основния процент на съфинансиране на частни бенефициенти е намален от 60% на 50%.

Новост за ПМДР 2014-2020 г. е и въвеждането на електронното подаване на проектни предложения чрез Информационна система за управление и наблюдение на структурните инструменти на Европейския съюз за програмния период 2014-2020 (ИСУН 2020), която обслужва всички административни структури, участващи в процеса на управление, наблюдение и контрол на средствата от Структурните фондове на ЕС. В ИСУН се записват и съхраняват в компютризирана форма данни за всяка операция, необходими за мониторинга, оценката, финансовото управление, проверката и одита, включително данни за отделните

участници в операциите. В ДМДР е създадена организация и е изготвена Заповед №РД09-761/10.10.2016 г. на министъра на земеделието и храните, която касае определяне на експерти, които изпълняват функции на потребители, администратори и контролиращи потребителски профили в ИСУН 2020.

На 17 юли 2016 г. стартира приема на проектни предложения по мярка Мярка 5.4. „Преработване на продуктите от риболов и аквакултури“. Мярката е насочена към изграждането на нови и модернизация на съществуващи преработвателни предприятия чрез изпълнение на следните дейности. Общият брой на подадените проектни предложения по мярката е 28 на стойност 44 717 779,67 лв., с общ размер на БФП (лв.): 20 695 812,64 лв.

На 27 юли 2016 г. стартира приема на проектни предложения по мярка 2.2. „Продуктивни инвестиции в аквакултура“ за сектор „Малки проекти“. Мярката е насочена към подобряване на конкурентоспособността и жизнеспособността на предприятията в сектора на аквакултурите, включително подобряване на безопасността и условията на труд. Общият брой на подадените проектни предложения по мярката е 17 на стойност 1 370 346,19 лв., с общ размер на БФП (лв.): 679 533,09 лв.

На 23 ноември 2016 г. стартира приема на проектни предложения по мярка Мярка 4.1 „Подготвителна помощ за стратегии за ВОМР“, като крайния срок за подаване на проекти е 22 януари 2017 г. С прилагането на мярката се цели увеличаване участието на секторите на рибарството и аквакултурата в устойчивото развитие на крайбрежните и вътрешните рибарски райони и се гарантира пълноценното използване на възможностите, които предлага ВОМР. Общият размер на безвъзмездна финансова помощ е 821 749, 00 лева.

На 20 декември 2016 г. стартира приема по Мярка 3.2. „Събиране на данни“ с конкретен бенефициент Изпълнителна агенция по рибарство и аквакултури, която да представи проектно предложение по процедура чрез директно предоставяне BG14MFOP001-3.002 „Събиране на данни по Национална програма за събиране и управление на данни от сектор „Рибарство“ 2014-2016 година“.

Стартира и приема по „Техническа помощ“ с две бюджетни линии – „Обезпечаване на административния капацитет на Управляващия орган на ПМДР 2014-2020 за периода 2016 – 2018 г.“ и „Повишаване на административния капацитет на Управляващия орган на ПМДР 2014-2020 и обезпечаване на дейностите по програмиране, оценка, проучвания и публичност“.

На 13.01.2017 г. УО на ПМДР публикува за обществено обсъждане проектите на документи, определящи условията за кандидатстване и условията за изпълнение на одобрените проекти по мярка 2.2. „Продуктивни инвестиции в аквакултурите“, сектор „Рециркуляционни системи“ и сектор „Изграждане на нови, както и разширяване и модернизация на съществуващи аквакултурни стопанства“. Крайният срок за писмени възражения и предложения от заинтересованите страни беше 22.01.2017 г. Мярката е с бюджет от 16 872 000 лева.

По отношение на планираните за 2017 г. дейности, съгласно одобрената ИГРП за 2017 г. по ПМДР предстои да бъдат отворени: Мярка 1.7. „Добавена стойност, качество на продуктите и използване на нежелания улов“, Мярка 2.3. „Насърчаване на нови производители на аквакултури, развиващи устойчиви аквакултури“, Мярка 4.2. „Изпълнение на стратегиите за водено от общностите местно развитие“ и Мярка 5.3. „Мерки за предлагане на пазара“.

В изпълнение на член 124 от Регламент №1303/2013 за определяне на управляващия орган и на сертифициращия орган на ПМДР, ДМДР изготви Описание на действащите функции и процедури на ПМДР и Наръчник на ПМДР. Гореописаните документи, ведно с правилници за работа на Междинното звено на ПМДР – Държавен фонд „Земеделие“ (ДФЗ), Указания за сертифициране на разходите по ПМДР на СО на ПМДР и съпътстващите ги приложения, както и попълнени контролни листа за самооценка на УО и СО на ПМДР бяха изпратени на ИА ОСЕС – одитен орган на програмата.

5. ГОРИ

5.1. **Пакет от мерки за борба с незаконните сечи и дърводобив:**

- a) Сформирани *мобилни екипи 173 броя за охрана* в горските предприятия;
- b) Създаден *център към тел.112 за сигнали за пожари и нарушения* в горски територии. Средно по 300 обаждания се регистрират на ден
- c) Въведено *маркиране на превозваната дървесина с пластини* с уникален номер
- d) Въведен *електронен превозен билет* за дървесина от временен склад, който гарантира публичен контрол;
- e) Въвеждане на *електронен дневник* на предприятията и складовете, в които постъпва дървесина; с публичен достъп;
- f) Електронизация и *публичен достъп* на всички документи, уреждащи планирането и дейностите в горите на страницата на ИАГ;
- g) *Сертификация на горските територии*, гарантираща ползването им по най-добрите отговорни стандарти на ЕС. През 2015 г. са сертифицирани 119 хил. ха държавни гори. С получените сертификати през 2015 и 2016 г. делът на сертифицираните държавни гори нараства от 23% до 2014 г. вкл., на близо 50 % от държавните горски територии към момента.
- h) *Увеличаване на защитните горски територии* – държавна собственост със 105 922, с което общата им площ достигна 423 138 ха, представляващи над 11% от горската площ в страната;
- i) *Обявяване на над 104 000 ха държавни гори на гори във фаза на старост* – Вековни гори, изключително ценни за биологичното разнообразие; Изпълняваме европейски ангажименти за опазване на биологичното разнообразие по Натура 2000;
- j) *За първи път Държавата изкупува гори на частни собственици, на малки парцели, които не могат да бъдат управлявани устойчиво.* За 2016 год. е отделен 700 000 лв ресурс, с който са закупени 850 ха гори. Окончателния процес на изкупуване ще приключи до дни.

5.2. **Залесяване**

Извършеното през 2015 г. залесяване е 16 хил. декара, с 32% или близо 4 хил. дка повече от отчетеното през 2014 г. и *най-много в последните 20 години*. Залесените площи от държавните предприятия през 2016 г. са 20 хил. дка. В сравнение с 2015 г., залесените площи са с 4000 дка повече.

5.3. Мерки за опазване на горите от пожари, болести и вредители:

- ✓ Открити са 12 нови пожаронаблюдателни кули;
- ✓ Закупена специализирана противопожарна техника, както и за текущо поддържане на съществуващата пътна инфраструктура - инвестирани 14 млн. лв.;

5.4. Основен ремонт и строителство на горски пътища

През 2015 г. са построени нови и са рехабилитирани общо 177 км, това е със 129 км повече в сравнение с 2014 г. и *най-много в последните 25 години*. През 2016 година са построени близо 300 км горска инфраструктура.

5.6. Финансов резултат на предприятията

Общият финансов резултат на предприятията от дейността им през 2015 г. е положителен, в размер на 12,2 млн. лв, което е подобрение от над 5 пъти спрямо 2014г., а за деветмесечието на 2016г. има растеж от почти 30% спрямо 2015г.;

ПОКАЗАТЕЛИ НА ДЪРЖАВНИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ ЗА ПЕРИОДА 2013 - 2016 г.

№	ПОКАЗАТЕЛИ	ОТЧЕТ 2013 г. (хил. лв)	ОТЧЕТ 2014 г. (хил. лв)	ОТЧЕТ 2015 г. (хил. лв)	ОТЧЕТ 2016 г. (хил. лв)	РЪСТ 2014 г. спрямо 2013 г., %	РЪСТ 2015 г. спрямо о 2013 г., %	РЪСТ 2016 г. спрямо о 2013 г., %
1	ОБЩИ ПРИХОДИ	294 979	277 000	309 308	318 297	94	105	108
2	ОБЩИ РАЗХОДИ	289 198	274 000	297 705	308 447	95	103	107
2.1.	в т.ч. за Горскостопански дейности (залесяване, стопанисване, защита и опазване)	17 445	17 168	27 147	30 663	98	156	176
3	ФИНАНСОВ РЕЗУЛТАТ	5 781	2 531	12 203	7 531	44	211	130
4	ОБЩО РАЗХОДИ ПО ИНВЕСТИЦИОННА ПРОГРАМА	18 322	26 229	31 943	33 723	143	174	184
4.1.	в т.ч. средства за закупуване на спец. техника и транспортни средства	6 482	1 995	3 924	9 471	31	61	146
4.2.	в т. ч. за проектиране, строителство и основен ремонт на пътища	2 500	15 791	12 053	19 091	632	482	764
6	Налични средства във фонд "Инвестиции в горите" към 31.12.2016 г.	57 288	73 830	84 563	88 397	129	148	154

№	Дейности	Мярка	ОТЧЕТ 2013 г.	ОТЧЕТ 2014 г.	ОТЧЕТ 2015 г.	ОТЧЕТ 2016 г.	РЪСТ 2014 г. спрямо 2013 г., %	РЪСТ 2015 г. спрямо 2013 г., %	РЪСТ 2016 г. спрямо 2013 г., %
1	Залесяване	дка	12 524	12 039	15 918	20 169	96	127	161
2	Сертифицирани горски територии	ха	422 930	686 903	810 000	1 149 067	162	192	272
3	Строителство и основен ремонт на пътища	км	32,0	57	177	182	178	553	569

№	Показатели	Мярка	ОТЧЕТ 2013 г.	ОТЧЕТ 2014 г.	ОТЧЕТ 2015 г.	ОТЧЕТ 2016 г.	РЪСТ 2014 г. спрямо 2013 г., %	РЪСТ 2015 г. спрямо 2013 г., %	РЪСТ 2016 г. спрямо 2013 г., %
1	Численост на персонала	бр.	7 717	7 716	7 910	7 626	100	103	99
1.1.	в т.ч. работници	бр.	889	1 128	1 220	1 183	127	137	133
2	Средна месечна работна заплата на 1 лице	лв.	1 053	956	1 105	1 077	91	105	102

6. НОРМАТИВНИ МЕРКИ:

6.1.Промени в Закони

- **Закон за горите**

Със Закона за изменение и допълнение на **Закона за горите**, обн. ДВ, бр. 60 от 07.08.2015 г. се регламентираха новости в няколко направления, като поставената цел е усъвършенстване на горското планиране и подобряване на контрола в горските територии. Предприетите от ИАГ активни действия за ограничаване на незаконния добив на дървесина в страната бяха на практика отразени в промени в Закона за горите и в подзаконовите нормативни актове. От нововъведенията, касаещи дейностите по опазване и контрол на горските територии, които са част от пакета нормативни и административни мерки за осигуряване законността на всички дейности в българските гори, следва да бъдат посочени следните акценти:

- относно обектите чл. 206 от Закона за горите, в които постъпва, преработва се или от които се експедира дървесина се въведе изискване за изграждане и поддържане на система за постоянно видеонаблюдение на обекта, както и задължението собствениците и ползвателите на такива обекти да предоставят достъп до записаната информация. Задължението за осигуряване на системи за постоянно видеонаблюдение в регистрираните обекти по чл. 206 от Закона за горите е мярка, която цели освен

превенция на закононарушения и осигуряване на прозрачност в дейността на обектите. Очакванията, че с тези нововъведения ще бъде ограничена максимално възможността за постъпване в регистрираните обекти на дървесина с незаконен произход, с цел последваща търговия или преработка се оправдаха. Ефектът бе незабавен, няколкокостотин такива обекти (складове и дървопреработвателни цехове) затвориха врати поради нежелание или невъзможност да изпълнят задълженията си да осигурят прозрачност в дейността си;

- за товарните превозни средства, транспортиращи дървесина и недървесни горски продукти, бе въведено задължение да бъдат снабдени с изправни и функциониращи устройства за позициониране и проследяване на движението им (GPS). Отново наблюденията сочат незабавен ефект – на лице са редица превозни средства, които извършваха дейност в сивия сектор, които след влизането в сила на мярката прекратиха дейността си;

- въведена е забрана за сеч в тъмната част на денонощието /от 18.30 часа до 06.30 часа - за месеците ноември, декември и януари; от 20.30 часа до 06.00 часа - за месеците февруари, март и април; от 22.00 часа до 05.00 часа - за месеците май, юни и юли; от 21.00 часа до 06.00 часа - за месеците август, септември и октомври/. Въвеждането на тази забрана, от една страна има изключително голяма превантивна роля за минимизиране възможностите за извършване на нарушения в горските територии, а от друга, ограничават се трудовите злоупотреби. Многобройните проверки за спазването ѝ сочат, че тя се спазва стриктно, поради което не са констатирани нарушения и няма съставени актове за нарушаването на забраната.

- завишени са изискванията за лицата, упражняващи лесовъдска практика, като са въведени нови изпити за лесовъди. В сила от 8.11.2015 г. е изискването по чл. 236а от ЗГ, съгласно който лицата със средно образование, които подават заявление за вписване в публичния регистър по чл. 235, както и лицата, които са отписани от регистъра на основание чл. 239, ал. 1, т. 4 – 9, преди подаването на заявление полагат изпит пред комисия, назначена със заповед на изпълнителния директор на Изпълнителната агенция по горите. ИАГ е организираща и провела 14 изпита. До момента изпит са положили 373 лица, от които 195 лица са издържали успешно изпита. Считаме, че мярката допринася за повишаване на капацитета на лицата, упражняващи лесовъдска практика и намалява броя на допуснатите нарушения, което спомага за опазване на горите;

- въведени бяха и редица други промени в закона, по-важните от които са: задължително планиране в малките горски имоти, имащи за цел да ограничат изсичането в кратък срок на малките частни горски парцели; промени касаещи горите върху земеделски земи /предвид недобре функциониращите комисии по параграф 4/ с цел регулиране на поземлените отношения и многофункционалното ползване на земите в съответствие с начертаните приоритети; повишена бе възрастта за провеждане на възобновителни сечи и се ограничават възможностите за издънково стопанисване; увеличават се правомощията на служителите

на ДП, ДГС, ДЛС и общинските горски структури; удостоверенията на физически лица и търговци ще бъдат отнемани само при едно по-сериозно /изброени са изчерпателно в ЗГ/ нарушение и тн.

- **Закон за лова и опазване на дивеча** - Разработен е и е приет на първо четене в Народното събрание проект на ЗИД на ЗЛОД

6.2. Промени в други нормативни актове в горския сектор

Извън Закона за горите и Закона за лова и опазване на дивеча бяха подготвени редица нормативни промени, някои от които в този период влязоха в сила:

- нова **Наредба за инвентаризация на горските територии**, въвеждаща новости по отношение на: изработването на Областните планове за развитие на горските територии; работата с местните заинтересовани страни за идентифициране на горски територии с особени статuti и режими определени по реда на други закони; работа с местните общности и експертна работа за определяне на останалите категории гори, онази част от тях, за която ще се плащат ОЕП, на зоните за защита от урбанизация, както и на стопанските дейности, които ще заплащат ОЕП; определяне на целите за управление, на базата на функционалното зонироване и на списъка с видовете за залесяване; експертна работа за изготвяне на единна картна основа на горските територии на базата на действащи кадастрални карти, карти на възстановената собственост, горскостопански карти и общи устройствени планове;

- промени в **Наредба № 8 за сечите в горите**, въвеждащи: намаляване на интензивността на възобновителните сечи; промяна в изискванията за прилагане на санитарната сеч; отпадане провеждането на голи сечи за издънково възобновяване с изключение на акацията, келяв габър, мъждрян и липа; задължение за лицето преди да издаде позвoлителното за сеч да проверява и заверява маркирането на предвиденото за сеч, както и да се проверява дали границите на имота с други собственици са трайно обозначени на терена; глава за специфичните изисквания при провеждане на сечи в горите в защитните горски територии;

- изменена **Наредба за оценка на поземлени имоти в горски територии** – предвид изпълнението на изискването на Европейската комисия да се изработват пазарни оценки за оценяваните имоти в горски територии;

- промени в **Наредба № 1 за контрола и опазването на горските територии**, касаещи задължението за ползвателите на дървесина да направят публично достойние своята дейност чрез информиране на общините и кметствата, в която се извършва добив на дървесина; начините, условията и мерните единици за замерване и описване в превозните билети на транспортираната дървесина; промени в нормата относно възможността за индивидуални дневници за дървесина за обектите по чл. 206 от ЗГ, с цел създаване на приложими условия за големите търговски вериги търгуващи с дървесина, които до момента на практика не водят такива дневници в разрез с нормативните изисквания;

- изменена **Наредба за условията и реда за възлагане изпълнението на дейности в горските територии** - държавна и общинска собственост, и за ползването на дървесина и недървесни горски продукти. С измененията се въведе по-голяма публичност и прозрачност при обявяването на процедури и изпълнението на договорите за осъществяване на дейностите в държавните и общинските гори. С цел осигуряване на суровина за преработвателите на дървесина и задоволяване на потребностите на вътрешния пазар, дървесината от държавните гори с предимство ще се предлага за продажбата на преработватели;

- нова Наредба **за съдържанието, условията и реда за създаването и поддържането на горскостопанските карти**, с която ще се определят нормите и изискванията при изготвянето на тези карти;

- изменен бе **Устройствения правилник** на Изпълнителната агенция по горите;

- изменен и допълнен бе **Правилник за организацията и дейността на Ловния съвет** към ИАГ, съветите по лова към РДГ и комисиите по лова към ДГС и ДЛС;

- в процес на разработване е **Наредба за обществените екосистемни ползи от горите**.

6.3. Други административни мерки за включването на гражданите и институциите в контрола на горския сектор

6.3.1 През 2015 година в Изпълнителната агенция по горите бе създаден център към Единния европейски номер за спешни повиквания 112, на който се приемат сигнали, свързани с незаконна сеч и корупция в горите.

6.3.2 За изпълнение на заложените цели ИАГ инициира подписването на споразумения с други институции и меморандуми с неправителствени организации:

- подписано Споразумение за взаимодействие между Държавна агенция за метрологичен и технически надзор и Изпълнителна агенция по горите, за сътрудничество и безплатен обмен на информация, както и координация на действията при осъществяване на функциите на двете агенции;
- между Изпълнителна агенция по горите и Изпълнителна агенция „Автомобилна администрация“ е подписан План за взаимодействие, обмяна на данни и координация;
- през 2015 г. е подписана Инstrukция за осъществяване на взаимодействие и обмен на информация между Национална агенция за приходите и Изпълнителна агенция по горите;
- между Изпълнителна агенция по горите и Изпълнителна агенция „Главна инспекция по труда“ е подписано Споразумение за взаимодействие и сътрудничество;

- през 2015 г. между Министерство на земеделието и храните и Министерство на вътрешните работи е подписано Споразумение за сътрудничество и взаимодействие, фокусирано върху дейностите в горските територии;
- между Изпълнителна агенция по горите и Агенция „Митници“ е подписано Споразумение за предоставяне на информация от Агенция „Митници“ на Изпълнителна агенция по горите;
- през 2016 година бяха подписани меморандуми с неправителствени организации от горския и екологичния сектор /Асоциация „Общински гори“, WWF, сдружения на велосипедните организации и др./ . Изградена бе интернет базирана платформа за сътрудничество между гражданското общество и ИАГ.

6.3.3. На официалната страница на ИАГ са публикувани данни от инвентаризацията на горските територии в страната. Осигурен е свободен достъп до горскостопанските планове на държавните горски и ловни стопанства и на общинските гори – възможност за осъществяване на граждански контрол върху горскостопанската дейност.

6.3.4. Със заповед на изпълнителния директор на ИАГ е определена информация, която следва да бъде публична и в тази връзка ИАГ направи публично достояние за първи път голям обем информация: обеми добита дървесина по ДГС/ДЛС, средни цени при продажба от склад и на корен, средни цени за дърводобив, цени от разпоредителни сделки с поземлени имоти в горски територии и тн. Правейки обществено достъпна тази информация, ИАГ разширява кръга на възможностите за гражданите и бизнеса да добият представа за дейностите в горските територии, осъществявани от лесовъдската колегия.

6.3.5. Стартирала е процедурата за възлагане изработването на Областни планове за развитие на горските територии.

6.3.6. От страна на ИАГ бяха предприети действие за въвеждане на нов подход за ефективно и прозрачно управление на бюджета и прецизиране на бюджетните разходи. В следствие на това, в този период бяха осигурени средства за закупуване на над 50 нови високопроходими автомобили, компютърни конфигурации, както и за дългоочакваното от колегията теренно и официално униформено облекло. С тези мерки се цели да се повиши доверието на гражданите към институцията, и съответно авторитета на служителите пред нарушителите в горските територии

6.3.7. Създадени са условия за подобряване реда и повишаване ефективността при разглеждането на преписки и издаването на административни актове за учредяване на вещни права и промяна на предназначението или собствеността на поземлени имоти в горските територии. За посочения период се наблюдава рязко увеличение /над два пъти/ на приключилите производства, което се оценява високо от гражданите и бизнеса. За 2015 и 2016 год. в резултат на издадени над 500 административни акта по преписки администрирани от ИАГ са определени средства в размер на над 25 млн. лв., в полза на бюджета или по сметка на държавните горски предприятия. Този резултат, в условията на пълна прозрачност и

активни действия от страна на ИАГ, няма аналогия при никое от предходните правителства, за което в миналото горската администрация е търпяла сериозни критики от обществеността.

7. ХРАНИ, БЕЗОПАСНОСТ И КАЧЕСТВО. ПОДКРЕПА НА БЪЛГАРСКОТО

7.1. Нормативен пакет в областта на контрола на храните с изцяло нов Закон за храните /в процедура в НС/:

- За първи път ще се извършва контрол върху интернет-търговията с храни;
- Улесняват се процедурите за регистрация/одобрение на обекти за производство и търговия с храни;
- Въвеждат се нови изисквания за регистрация на превозни средства, за транспортиране на храни от животински произход, както и от неживотински произход – за брашно, хляб, хлебни и сладкарски изделия;
- Създават се условия и ред за пускането на хранителни добавки и храни със специално предназначение на пазара в страната;
- България отстоява позиция във всички нормативни актове за най-стриктен режим за недопускане на отглеждане на ГМО;
- Ограничаване производството, преработката и разпространението на храни в сивия сектор;

7.2. Промени в полза на българския производител:

- a) **Облекчения за малките производители и обекти за търговия на дребно, в които се извършва обработка и/или преработка на сурово мляко** относно изискванията за сградов фонд и оборудване, а именно операциите да могат да се извършват в едно помещение, ако са разделени по време и се спазват облекчени хигиени изисквания. Измененията са заложиени в **Наредба № 26 за специфичните изисквания за директни доставки на малки количества суровини и храни от животински произход**, по отношение производството на млечни продукти и **Наредба № 4 относно изискванията към кланичните пунктове**, разположени в животновъдните обекти, касаещи добива на прясно месо. Промените в двете наредби са обнародвани в ДВ и са влезли в сила. С промените в **Наредба № 26** се увеличава и броят на кокошите и пъдпъдъчи яйца предназначени за директна доставка от производител от 500 на не повече от 1 000 броя яйца седмично.
- b) Въвеждат се изисквания за разделно производство на млечни и имитиращи продукти съдържащи в състава си мляко в различни предприятия. Измененията са в **Наредба № 1 за хигиената на храните**. Проектът на наредба е процедура по нотификация от ЕК;

7.3. Промени в полза на българския потребител:

- a) **В защита на българския потребител**. Въведени са изисквания в **Наредба № 9 специфичните изисквания към безопасността и качеството на храните, предлагани в**

детските заведения, училищните столове и обектите за търговия на дребно на територията на училищата и на детските заведения, както и към храни, предлагани при организирани мероприятия за деца и ученици относно безопасността и качеството на храните, предлагани в детските заведения, училищните столове и обектите за търговия на дребно на територията на училищата и на детските заведения, както и към храни, предлагани при организирани мероприятия за деца и ученици. Изискванията задължават месните продукти и месни заготовки, брашното и хляба, когато се предлагат в гореописаните обекти, да са произведени съгласно утвърдени стандарти. Млечните продукти - кисело мляко, сирене и кашкавал да са произведени по БДС, а слънчогледовото масло и лютеницата по браншови стандарт.

b) В полза на потребителя за информиран избор.

7.4. По отношение на имитиращите продукти, които съдържат в състава си мляко, етикетът трябва да носи надпис "имитиращ продукт" с големина на шрифта не по-малък от 75% от големината на търговското наименование. По същият начин трябва да са изписани всички съставки, използвани като заместители, например палмова мазнина и процентното им съдържание. Измененията са в Наредба за специфичните изисквания към млечните продукти. Проектът на наредба е процедура по нотификация от ЕК;

7.5. С проекта на нов закон за храните се въвежда изискване за предлагането на пазара на охладено предварително неопаковано месо в обекти за търговия на дребно. Съгласно проекта месото следва да се поставя на обособени за целта места със задължително предоставяне на следната писмена информация: вид на месото с изрично посочване на понятието „охладено“; страна на произход или място на произход; дата на месодобив и срок на годност. Проектът на закон е в процедура в НС.

7.6. Подобряване на пазарните позиции на земеделските производители чрез насърчаване на тяхното сдружаване:

- Актуализирана е нормативната уредба, касаеща процеса на признаване на организации на производители (ОП) на плодове и зеленчуци.
- Разработена е нова нормативна база за признаване на организации и групи производители (ГП) на земеделски продукти, в това число и за мляко и млечни продукти.
- Изготвена е нова процедура за признаване и контрол на организации на производители на плодове и зеленчуци и на контролни листи за проверка.
- Към момента са признати общо 54 организации и групи на производители (само за една година нови 32 ОП и ГП), от които 29 за плодове и зеленчуци, 20 за мляко и по 3 за зърнено-

житни и етерично-маслени култури, 1 за винено грозде и месо. Подадени са 18 нови заявления за признаване на ОП и ГП.

7.7. Прилагане на схеми с европейски средства Училищен плод и Училищно мляко.

За да продължи укрепването и оптимизирането на успешно прилаганите схеми, и с цел осигуряване на ефективно и целенасочено използване на фондовете на Съюза, ЕС обединява двете училищни схеми в единна схема, чието прилагане стартира от учебната 2017/2018 година.

За постигане на плавен преход към обединената схема и за своевременно оптимизиране на реда и условията на нейното прилагане е приета Наредба за условията и реда за прилагане на схеми за предоставяне на плодове, зеленчуци, мляко и млечни продукти в учебните заведения – схема „Училищен плод“ и схема „Училищно мляко“, която определя правила за единно прилагане още през настоящата 2016/2017 учебна година на двете сходни по своята същност схеми. Схемите се прилагат заедно, при облекчени условия за кандидатстване и административна обработка на заявленията.

Направена е промяна в методиката на изчисление на цените на продуктите по схемите. Тя се базира на обосновани икономически критерии, които не позволяват нелоялното формиране на финансовите стойности по схемите. Новият подход е съобразен с реалната пазарна конюнктура и осигурява яснота и прозрачност в ценообразуването. Изменена е процедурата по избор на доставчик по двете схеми от страна учебните заведения, като тя дава преимущество на директните производители и преработвателни на продукти, допустими по схемите.

I. По схемата „Училищен плод“ е въведено изискването плодовете и зеленчуците, които се разпределят по схемата, с изключение на цитрусовите плодове и бананите, да става чрез **местни покупки и/или от местните пазари**. "Местни покупки" са тези, при които плодовете и зеленчуците се доставят от същата или от съседна административна област, включително от търговци на едро и от обекти за търговия на едро. "Местни пазари" са пазари за преки продажби, включително стоките тържища и пазарите на производителите по Закона за стоките борси и тържищата, както и обекти за търговия с плодове и зеленчуци, които се намират в същата или в съседна административна област. Заявители по схемата могат да бъдат самите учебни заведения (училища и детски градини), когато сами са снабдяват с плодове и зеленчуци. Втората група заявители са външни доставчици, които се избират от учебните заведения, като след последните изменения в законодателството учебните заведения са задължени да избират за **доставчици първични производители** – индивидуални, организации или групи на производители. Само ако няма такъв кандидат за доставчик, което се доказва са три отправени предложения, може да бъде избран търговец. Третата група заявители са общините, когато поемат ангажимент да снабдяват с плодове и зеленчуци по схемата учебните заведения на своята територия. Над 400 000 деца са обхванати от схемата.

За учебната 2015/2016 са усвоени 11 970 350 лв. за закупуване на плодове и зеленчуци, което представлява 100% от помощта от ЕС, предоставени са и национални средства. Броят на участвалите учебни заведения (3 449 бр.) е нараснал с над 19% спрямо предходната година, а броят на децата (456 723 деца) – с над 13%.

През настоящата 2016/2017 учебна година в схемата „Училищен плод“ участват 3 800 училища с 481 826 деца. Предвидено е раздаването на продукти на стойност 13 149 024 лв., като 7 598 233 лв. са от държавния бюджет.

- II. **Схема „Училищно мляко“.** В мандата променихме Наредбата за условията и реда за прилагане на схема за предоставяне на мляко и млечни продукти в учебните заведения. Въведено е изискването киселото мляко, сиренето и кашкавалът да са произведени по съответните стандарти БДС. Заявители по схемата могат да бъдат самите учебни заведения (училища и детски градини), когато сами се снабдяват с мляко и млечни продукти, като сключват договори с млекопреработвателни предприятия, произвеждащи по БДС. Втората група заявители след последните изменения в законодателството учебните заведения са задължени да избират за доставчици млекопреработвателни предприятия, които произвеждат млечни продукти по БДС. Само ако няма такъв кандидат за доставчик, което се доказва са три отправени предложения, може да бъде избран търговец. Третата група заявители са общините, когато поемат ангажимент да снабдяват с мляко и млечни продукти произведени по БДС учебните заведения на своята територия. Над 300 000 деца са обхванати от схемата.

Размерът на усвоените средства за 2015/2016 учебна година е 5 048 329 лв., а броят на обхванатите деца – 302 000.

За настоящата учебна 2016/2017 година, броят на обхванатите деца се очаква да нарасне до 447 880, а осигуреният бюджет за схемата е 9 875 754 лв.